

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Александар I. Указом својим од 21. пр. мес. благоволео је потврдити усвојени од Народног Представништва

ЗАКОН О ОПШТИНАМА

КОЈИ ГЛАСИ:

I. Опште одредбе

Члан 1. Општину чине они српски држављани који стално живе у варошима, варошицама и селима.

Члан 2. Општине су основне управне и судске јединице.

Члан 3. Општине су у својим унутрашњим општинским пословима самоуправне, а као делови државне целине подлеже надзору државних власти по одредбама овог закона.

Члан 4. Општина има двојаких: сеоских и варошких. У ове последње спадају и општине варошица. Прописи овог закона односе се на све општине подједнако, осим где је то изриком у овом закону друкчије наређено.

Члан 5. Свака општина има свој простор на који се простире њена власт, и тај се простор зове општински атар.

Члан 6. Свака општина мора имати најмање 200 пунолетних грађана.

Ну изузетно у местима где има незгода, које отежавају или прекидају редован саобраћај, општине могу бити испод 200 пунолетних грађана.

Члан 7. Села, која немају 200 пунолетних грађана, морају спајањем са суседним селима образовати општину, осим случаја предвиђеног у другом одељку члана 6. овог закона.

При саставу општина ни једно се село или варош не може цепати.

Она села која уђу у састав варошке општине не морају подносити терете, које подносе по закону вароши и варошице за своје засебне варошке потребе.

Члан 8. Две или више општине могу се спојити и саставити једну општину, а тако исто и поједина села одвојити од једне општине и спојити са другом, кад саме општине или села то затраже.

У том случају морају се општине или села најпре између себе погодити, како да у будуће притежавају и уживају општинска добра и капитал, ако га имају, па по том ову своју жељу изјављују, преко својих општинских судова, а по саслушању збора у смислу V одељка овог закона, непосредно надзорној државној власти, која ће у року за десет дана предмет доставити министру унутрашњих дела, а овај поступити по чл. 10. овог закона.

Ако се села не погоде, како ће да уживају сеоска добра и капитал, уживаће свако своју имовину као засебну својину.

Члан 9. Два или више села, која су у заједници сачињавала једну општину, могу се по жељи својих чланова раздвојити у засебне општине на онај исти начин, који је изложен у чл. 8. овог закона. Али се у том случају морају та села, пре него што се раздвоје, прво сагласити како ће као нове општине стајати међу собом, што се тиче општинске имовине, дуга, општинског атара и уживања општинских добара. Ако се општине не

могу у овоме да сложе, ствар ће се предати на решење изабраном суду.

Члан 10. О оснивању нове и укидању које од досадашњих општина решава Државни Савет.

Одвајање појединих села и заселака од једне општине и придодавање другој, одобрава министар унутрашњих дела, пошто се испуне услови члана 8. и 9. овог закона.

Ово оснивање, укидање или одвајање одобрава Краљ указом на предлог министра унутрашњих дела, и обзнањује се у службеним новинама.

Члан 11. Ако се између две или више општина догоди распра о атару, надлежна полицијска власт, по саслушању дотичних страна и своје извиђају, решава ствар и привремено одређује границе атару. Противу овога решења има места жалби министру унутрашњих дела. Његово решење не подлежи ничијем разматрању, а границе појединих општинских атара остају онако, како је тим решењем наређено све докле, докле ову ствар коначно не реши избрани суд. У решењу надзорне власти мора се означити и рок, до кога се мора саставити избрани суд ради решења овог спора, али тај рок не може бити дужи од 2 месеца ни краћи од 20 дана.

Овако се поступа и у распрама око атара између појединих села и заселака.

Члан 12. Две или више општине могу се удружити ради подмирења неких заједничких потреба, или за извршење неког нарочитог заједничког посла.

Члан 13. Свака општина дужна је имати своју зграду за судницу, која мора бити близу друма или места где је живљи саобраћај, а ако је могућно и на средокраћи општине. Ни у ком пак случају не може бити општинска судница ван села.

Члан 14. Зграда за општинску судницу мора бити засебна и имати најмање две собе и чекаоницу.

Осим овога дужна је општина имати и зграду за затвор притвореника са две собе.

Ове зграде у сеоским општинама, а тако и у варошким до 500 пунолетних грађана, не морају бити од тврдог материјала.

Општине које имају своје зграде за суднице, дужне су удесити их по прописима овог закона.

II. Чланови општина и њихова права и дужности

Члан 15. Сваки српски пунолетни грађанин, по самом закону, члан је оне општине којој припада варош, варошица или село у коме је рођен, ако ту стално станује, или где као стално настањен постане пунолетан.

Члан 16. Сваки српски грађанин може се из своје општине иселити и постати члан друге општине. За члана друге општине мора бити примљен:

1. ако му није решењем или пресудом надлежне власти забрањено живети у дотичној општини;

2. ако може себе и своју породицу издржавати својом зарадом;

3. ако је доброг владања.

Узима се да нису доброг владања:

а) они који су били осуђивани судом за проста из користољубља учињена злочинства или преступе, док не поврате грађанску част; и

б) они који се налазе под судским ислеђењем због горе именованих дела, док се не оправдају.

Они који су за време малолетства осуђивани за дела под а. и б. не узимају се да су рђавог владања.

Члан 17. Државни чиновници, свештеници оба реда, учитељи и неуказни службеници државни по закону су чланови општине где служе.

Члан 18. Они који буду примљени у српско поданство, по закону постају чланови у општини где положе заклетву, или где изјаве да желе живети.

Члан 19. Чланови општине имају права на општинску потпору у случају осиромашења, изнемоглости и болести, ако су у њој провели стално пет година.

Члан 20. Дужности су чланова општине:

а) да плаћају општински прирез и подносе друге терете, који су потребни за одржавање и напредовање општине; и

б) да у случају потребе лично раде на општинским пословима, где је потребан већи број људи и подвозних средстава, да дају у томе случају личну замену или да дају за то новчану накнаду по одређеној такси.

III. Гласачки списак.

Члан 21. Општински ће суд, до 6. децембра сваке године, начинити и јавно у судници на углед изложити списак свију својих грађана, који право гласања на збору имају. Овај ће списак суд у току године допуњавати и исправљати, и сваки може противу овога списка чинити примедбе општинском суду, а противу решења општинског суда жалбе се подносе првостепеном суду, а у Београду првостепеном суду града Београда, чије је решење извршно и за општински суд обавезно. На захтев суд је дужан сваком гласачу у свако доба, у време канцеларијско, дати списак гласача на преглед, допустивши му и препис, ако то затражи. За оверавање преписа бирачког списка општински ће суд наплаћивати 20 пара динарских у корист своје касе.

На десет дана пред општински збор председник и деловођа општинског суда дужни су саставити и у судници на углед изложити азбучни списак, верно изведен из списка састављеног по првом ставу овога члана, свих грађана своје општине који ће на дан општинског збора имати право гласања.

Члан 22. У азбучном списку уписиваће се гласачи азбучним редом. У њему се мора уписати име и презиме, занимање и место становања сваког гласача.

На закључку азбучног списка означиће се писменима број гласача. Затим ће азбучни списак бити утврђен печатом општинског суда и потписом председника и деловође.

Члан 23. Потребне податке за састав гласачког списка дужне су давати општинском суду све власти на његов захтев.

Члан 24. Азбучни списак може се све до на један дан пред општински збор мењати и попуњавати, према томе да ли ко за то време задобије или изгуби право гласања.

Члан 25. Од дана када је азбучни списак изложен у општинској судници па до рока одређенога чланом 24. овога закона, сваки грађанин дотичне општине има право азбучни списак прегледати, на њега примедбе чинити исправке тражити, било за себе било за другога.

Члан 26. Исправке се могу тражити усмено или писмено.

Општинске власти неће наплаћивати никакве таксе за рад или за акте, који се тичу тражења исправака у азбучном списку.

Свако тражење исправке забележиће се у нарочити списак, који ће се увести у општински деловодни протокол.

Члан 27. Председник и деловођа општинског суда, ако нађу да су тражене исправке умесне, избрисаће у азбучном списку лица, која по закону нису могла бити уписана, а уписати лица, која треба да буду уписана.

Код имена свакога избрисаног и доданог лица у азбучном списку, а у рубрици „напомена“, забележиће се ког је дана, месеца и године и зашто је то учињено. Осим тога на крају азбучног списка, после извршених исправака, забележиће се словима колико је свега лица избрисано и колико додано, па испод тога потписаће се председник и деловођа општинског суда.

Члан 28. За неисправност гласачких спискова одговорни су председник и деловођа општинског суда и казниће се по члану 157. овог закона.

IV. Општински збор.

A.) Састав, сазив и рад зборова.

Члан 29. Општински је збор по овоме закону: сазвани и конституисани скуп правних гласача једне општине.

Члан 30. На општинском збору имају право гласа сви пунолетни грађани општине који плаћају најмање 15 динара непосредне порезе на годину, без икаквих приреза, а нису према пропису члана 32. овог закона право гласања изгубили.

У задрузи имају право гласања на збору онолико пунолетних задругара, по реду старости, колико пута задруга плаћа по 15 динара непосредне порезе, без икаквих приреза.

Ово важи и за оца и пунолетне синове, ако живе у заједници.

Члан 31. Официри и војници сталног кадра не могу учествовати на општинском збору.

Члан 32. Немају права гласања на општинском збору:

1. који су осуђени због злочинства, док не поврате грађанску част;

2. који су осуђени на затвор са губитком грађанске части за време док им је она пресудом одузета;

3. који се налазе под ислеђењем за дела под 1. и 2. наведена;

4. који се налазе под стециштем, док се оно са њихова имања не скине;

5. који су под старатељством;

6. који су под полицијским надзором;

7. који нису платили свој порез и прирез за прошлу годину.

Члан 33. Општински збор ради ове послове:

1. бира председника општинског суда, кметове, одборнике и њихове заменике, по прописима овог закона;

2. решава о прирезу за подмирење општинских потреба (чл. 131);

3. решава о отуђењу непокретног имања општинског ма од колике вредности; а покретног: у сеоским општинама преко 200 динара, а у варошким преко 1.000 динара;

4. решава о свакој општинској грађевини или предузећу, ако би трошак око овог прелазно суму: у сеоским општинама преко 1.500 динара, а у варошким преко 6.000 динара;

5. решава да ли да се какав општински посао кулуком изврши;

6. доноси своју одлуку и по оним предметима за које је надлежан општински одбор, али је већина одборника и заменика интересована у тим предметима;

7. решава где ће и колико ће бити пијаца у општини;

8. решава питање о називу општине;

9. решава о задужењу општине;

10. решава о месту где ће бити општинска судница (члан 13.).

Ово решење збор доноси по предлогу општинског одбора, пошто је претходно саслушано мишљење инжињера и лекара, чије дневнице и попутнице не падају на терет општине.

11. решава или даје мишљење о свима предметима за које се овим или другим којим законом наређује да их решава збор или да даје о њима мишљење.

Решење збора о отуђењу непокретног имања и о задужењу општине (тач. 3. и 9.) важи кад га одобри Државни Савет.

Решење збора о прирезу преко одређене стопе овим законом важи кад га одобри министар финансија, односно Државни Савет.

Члан 34. Општински суд сазива збор:

1. кад наступи случај тачке 6. члана 33. овог закона;

2. кад то реши општински одбор;

3. кад то нареди државна надзорна власт; и

4. кад општинском суду написмено изјаве жељу и означе општинску потребу најмање једна четвртина правних гласача. Ово се не може односити на мењање председника, кметова, одборника и њихових заменика. Овај захтев грађана не подлежи плаћању таксе.

Члан 35. Општински збор сазива се код општинске суднице писменом или штампаном објавом, која се мора прилепити на судници и другим видним местима.

У објави се мора означити: по чијем се решењу или наредби збор сазива, дан збора, време његовог почетка, шта ће се на збору радити и имена чланова гласачког одбора.

По свима општинама држање збора обзнаниће се, поред писмених објава, и другим уобичајеним начином.

Члан 36. Од дана огласа о сазиву збора па до дана збора мора протећи најмање 8, а највише 15 дана.

У случајевима члана 34. овога закона општински суд је дужан сазвати збор најдаље за 15 дана од дана појављеног случаја из тачке 1., донетог решења одборског, примљене наредбе власти или изјаве грађана — тачка 2., 3. и 4.

Ако општински суд не сазове збор у означеном року, кад је сазив збора одбор решио, или грађани тражили, по тачки 4. члана 34., онда ће то учинити сам одбор, а збору ће председавати најстарији писмени одборник; а ако општински суд у означеном року не сазове збор кад је надзорна власт наредила тада ће она тражити да то изврши општински одбор; а ако и одбор то не учини, онда ће то учинити она сама, и у објави о сазиву именовати председника и чланове гласачког одбора.

И у овим случајевима вреде сви остали прописи о сазиву и раду на збору.

Члан 37. Председник општинског суда је председник општинског збора. Он отвара, руководи и закључује општ. збор.

Ако је место председника упражњено, или се врши избор председника, или је он спречен, или је у питању, које се на збору решава, он интересован, онда га заступа по избору најстарији писмени кмет, а кад је овај спречен или је и он интересован, онда најстарији по годинама писмени одборник.

Члан 38. Председник збора и четири лица одређена према пропису члана 84. тач. 16. овог закона чине гласачки одбор. Ако би који члан гласачког одбора био спречен, његово ће место попунити сам гласачки одбор од заменика које је општински одбор као такве одредио.

Гласачки одбор расправља већином гласова сва питања, која би се појавила за време рада општинског збора. Он потписује и записник општинског збора.

Чланови гласачког одбора помажу председнику при пребројавању гласова, а и у осталом раду, према прописима овога закона.

Члан 39. Председник одржава ред на збору. Догоди ли се на збору већи неред, па га председник не може да стиса, он распушта збор, — а проузроковаче нерета узима на одговор и казни или ако је кривица већа, спроводи надлежној полицијској власти с оптужбом, која ће даље по закону поступити.

О сваком нереду, који би се учинио на збору, на коме не би било државне надзорне власти, председник је дужан одмах известити је.

Члан 40. Нико не сме доћи на збор под оружјем сем лица која долазе ради гласања а по прописима носе оружје (члан 144. овог закона).

Б. Гласање и закључивање општинског збора

Члан 41. Сваки гласач може гласати на општинском збору само једанпут и лично.

Члан 42. Гласање је на општинском збору јавно.

Члан 43. На дан, одређен за општински збор, састаје се гласачки одбор у општинској судници у 7¹/₂ часова, а збор отвара у 8 часова пре подне.

Члан 44. Чим председник отвори збор, гласачи прилазе редом одборском столу начином, који је гласачки одбор показао, и дају свој глас слободно и јасно. Гласачки ће одбор пустити да гласа само оног гласача, који је записан у азбучном гласачком списку.

Чим који гласач да свој глас, онда ће овај одборник, који држи азбучни гласачки списак, поред имена тога гласача ударити знак, да је гласао; а они одборници, који бележе гласове, који падају за или против предлога о коме се гласа, бележиће на једном табаку редом имена оних гласача, који гласају за предлог, а на другом имена оних, који гласају против предлога.

Ако се на збору врши избор општинских часника, гласач ће казати кога хоће за оно за шта се бира, а може дати лично и исписану или наштампану листу својих кандидата, коју је председник гласачког одбора дужан примити и прочитати.

Чим који гласач да свој глас, онај одборник који држи азбучни списак, удариће поред гласачевог имена знак да је гласао; а онај одборник који бележи имена кандидата, пошто је на особеном табаку написао име, презиме и занимање лица као и звање за које се бира, и за које је дат глас, — написаће оздо име бирача, који глас даје, а под његовим именом записиваће се редом имена оних, који дају глас за исто лице за то звање.

Цео гласачки одбор или најмање тројица имају једнако заседавати у одаји где се гласање врши, од како је збор почео па до подне, и од 2 часа по подне, па док збор не престане.

Но пре него што бирачки одбор у подне прекине рад, одредиће стражу код одаје где се гласање врши и закључати све уласке, па ће кључ узети себи председник. И гласачи имају права оставити два човека код ове одаје, као стражу. Ова стража не сме у одају ову пустити никога пре доласка гласачког одбора.

Кад се рад хтедне наставити после подне, одају где се врши гласање не може сам председник отворити и у њу ући; него мора сачекати бар још двојицу чланова гласачког одбора.

За време збора гласачи имају право долазити у седницу, где се врши гласање и уверавати се о бележењу гласова, немајући права да тада праве никакве примедбе или сметају самом раду. Али ради овога не могу доћи од једном више од три гласача, и чим се увере, дужни су одмах удаљити се из седнице.

Члан 45. Бирачи могу долазити на збор до 5 часова после подне. У то време гласачки ће одбор, ма да сви бирачи нису дошли, наредити да се затвори двориште суднице и да се не пуштају на гласање који после долазе. А по том, пошто прими гласове од свију оних који су на време дошли а још нису гласали, гласачки ће одбор решити и огласити да је гласање свршено.

Али, ако су на збор пре одређеног времена дошли и гласали сви, који су као правни гласачи означени у азбучном списку, — онда гласачки одбор, и пре одређеног рока, може огласити да је гласање свршено.

Ако се на збору бирају општински часници, па је неко од кандидата добио савршену већину гласова по броју гласача у азбучном списку означеном, онда ће одбор огласити избор онога који има савршену већину за свршен, ма да нису сви гласачи дошли на збор и гласали.

Члан 46. Чим је свршено гласање, одбор ће одмах сашити све табаке, на којима су бележени гласови гласача уједно; обележити их бројевима: 1, 2, 3 и т. д. и на крају додати један празан табак; па крајеве конца општинским печатом утврдити, и у записнику назначити колико је свега табак.

За тим ће одбор по азбучном списку пребројати гласове свију, који су их дали, и на крајњем празном табаку, који је ушивен са гласачким табацима, написати целокупан број гласача који су гласали, и то ће одмах јавно казати.

После овога ће одбор приступити бирању и упоређивању гласова, колико је гласача гласало за предлог а колико противу предлога, који се на збору решавао.

Члан 47. После свршеног пребројавања гласова, гласачки ће одбор одмах саставити записник општинскога збора.

У записник општинског збора ставиће се:

1. кога је дана, месеца и године општински збор сазван и држан, и ради чега;
2. у колико се часова састао гласачки одбор;
3. у колико је часова збор отворен и закључен;
4. колико је по азбучном списку било свега правних гласача;
5. колико је свега гласало;
6. колико је гласало за предлог, колико против, и је ли предлог усвојен или одбачен;
7. при бирању општинских часника или других лица: колико је гласова које лице добило и за што, је ли изабрано или мора бити ужи избор и између којих лица;
8. је ли избор био у реду или је распуштен, и зашто;
9. је ли какво питање гласачки одбор расправљао, и како је расправио;
10. примедбе, или одвојено мишљење, појединих чланова гласачког одбора.

Члан 48. Пошто гласачки одбор настави записник, објавиће резултат гласања.

Члан 49. Пуноважно је решење збора онда, ако је на њему учествовала најмање једна половина способних гласача,

www.biblioteka.org.uk
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Члан 49. Одлука је општинског збора оно за шта је гласало половина гласача и један више. А ако на збор не дође половина гласача, или дође али би гласови били подједнако подељени, онда се сматра да ствар није решена, и општински суд је дужан у року од 10 дана сазвати други збор. На овом другом збору решиће се предмет са оним бројем гласача, који су дошли. Ако ли би и на овом збору гласови били подједнако подељени, сматра се да је ствар одбачена.

Члан 50. Ако се на збору врши избор часника општинских, па ни један од бираних није добио савршену већину, гласачки ће одбор решити да се држи нов збор за ужи избор, између оних који су добили највећи број гласова.

Члан 51. Ако се има извршити ужи избор, гласачки ће одбор саставити оглас за нов збор. У том огласу треба да стоји: колико је свега гласача по гласачком списку; колико је њих свега гласало; које је апсолутна већина; имена кандидата, који су највише и колико који гласова добили; између којих се и ког дана има извршити ужи избор.

Овај оглас гласачки одбор предаће општинском суду, да га он објави и гласаче позове на збор.

Рок за ужи избор не може бити краћи од три ни дужи од осам дана.

Члан 52. Ужи избор бива само између оних кандидата, који су у огласу гласачког одбора означени.

Ну ако би се десило и на ужем избору, да од ових кандидата ни један опет не добија савршену већину, онда се сматра да је изабран онај, који је добио највише гласова; а ако су двојица или више њих добили подједнак број гласова, онда гласачки одбор, коцком решава ко је изабран.

Члан 53. По свршетку посла ради кога је збор сазван, гласачки ће одбор свој записник, гласачке спискове и све остале изборне акте предати општинском суду, који ће их одмах завести у општински деловодни протокол.

В. Сеоски састанак.

Члан 55. У општинама које су састављене из више села, постоји и сеоски састанак, који је скуп правних гласача тога села.

Члан 55. На сеоском се састанку врши: избор сеоског кмета и избор сеоских пуномоћника, у случају кад село има само за себе да води парницу; врше се објаве државних и општинских власти, и други сеоски послови.

Члан 56. Кад се на сеоском састанку бира кмет или сеоски пуномоћници, он се држи код општинске суднице и за њега важе сви прописи овога закона, који се односе на сазив збора општинског, састав гласачког одбора, начин гласања, бројање и бележење гласова, сређивање изборног посла, објаву резултата гласања и вршење ужег избора.

В. Конституисање нових општина.

Члан 57. Према прописима овога закона сазвани и конституисани скуп правних гласача оних општина, које се спајају у једну нову општину, зове се: заједнички збор.

Члан 58. Заједнички збор сазива општински суд једне од оних општина, које се спајају.

Који ће општински суд сазвати заједнички збор и у којој општини, одређује државна надзорна власт.

Члан 59. Председник и чланови гласачког одбора заједничког збора они су, који су и за општину чији је суд позвао заједнички збор.

Члан 60. Гласање се на заједничком збору врши по азбучним списковима општина које се спајају, и које су оне послале општинском суду оне општине, у којој је збор сазван, најдаље на два дана пре дана одређеног за заједнички збор.

Члан 61. Заједнички збор бира за нову спојену општину председника; одборнике и заменике; а кметове, по пропису члана 100. овог закона.

Члан 62. Скуп правних гласача вароши, варошице, једног или више села, која хоће да се одвоје од општине којој припадају, и да оснују нову засебну општину, сазван и конституисан према пропису члана 35., 36. и 37. овог закона, зове се засебан збор.

Члан 63. Засебан збор сазива општински суд у месту где је општинска судница.

Члан 64. Председник и чланови гласачког одбора засебног збора они су, који су и за дотичну општину.

Члан 65. Гласање се на засебном збору врши по гласачким списковима вароши, варошице или села, која хоће да се одвоје и оснују нову општину.

Члан 66. Засебан збор бира: председника општинског суда, кметове, одборнике и заменике за нову општину, по прописима овога закона.

Члан 67. Прописи о општинском збору важе и за заједнички и за засебан збор, у колико за њих није овим законом другачије наређено.

VI. Општински одбор.

Члан 68. У свакој општини постоји општински одбор:

1. у општинама до 500 пунолетних грађана има 10 одборника;

2. у општинама преко 500 до 1000 пунолетних грађана закључно има 16 одборника;

3. у општинама преко 1000 пунолетних грађана има 20 одборника.

Београдска општина има 30 одборника.

Општински одборници имају заменике. Број заменика раван је половини броја одборника.

У општинама које су састављене из више села, или из вароши и села, број одборника сразмеран је броју чланова које има варош или село.

Члан 69. Општински одборник и заменик може бити сваки грађанин, који има право гласа на збору, а поред тога плаћа: у окружним варошима и Београду тридесет динара непосредне порезе без икаквих приреза; а у свима осталим општинама по петнаест динара годишње.

Општински одборници и заменици не могу бити: чиновници надлештва, који над општином воде непосредан надзор, општински службеници и служитељи под платом и служитељи државних надлештава, и сродници по крви до четвртог, а по тазбини до другог степена закључно. Ако су овакви сродници случајно изабрани, старији по годинама узима се за одборника.

Општински одборници и заменици не могу бити општински лиферанти или предузимачи.

Члан 70. Кад се бирају одборници, изабраће се уједно и заменици одборника.

Члан 71. Одборници и заменици немају никакву плату од општине. Но ако по општинској потреби врше какав посао скопчан са трошковима, одбор ће им одредити накнаду.

Члан 72. Сваки члан општине, који буде изабран за одборника или заменика, дужан је примити се тога избора и отпављати дужност одборничку за коју је изабран.

Избора се пак не морају примити:

1. који су навршили шездесет година;

2. који због дуготрајне болести и слабости нису у стању вршити дужност одборничку;

3. чланови општине, који се по своме редовном занимању већином налазе на страни или на путу;

4. државни чиновници, који су у служби. свештеници и учитељи;

5. они, који су били одборници или заменици, за две године после тога, кад су престали бити одборници или заменици.

Члан 73. Одборници и заменици, пошто се уведу у дужност, не могу ни на који начин одступити са свога положаја, пре него што одслужи прописан рок. Ну ако за време трајања њихове службе наступи према коме неспособност, предвиђена у чл. 32., онда таквог разрешава одбор од његове дужности, или ако то одбор пропусти учинити, то врши надзорна власт својом наредбом.

Члан 74. Разлоге оних чланова општине, који су поменути у тач. 2. и 3. члана 72., оцењује и уважава општински одбор; и кад те разлоге уважи, онда се, по наредби одбора, бирају нови одборници на њихова места, а дотле одбор заменицима попуњава привремено број одборника; а за лица означена у тач. 1., 4. и 5. прима изјаву на знање.

Члан 75. Кад које лице, осим оних у члану 72. именованих, не би хтело примити се дужности одборника или заменика, дужно је тога ради, најдаље за осам дана после саопштењем му избора, поднети молбу општинском суду, с назначењем узрока због којих не може да се прими избора. Према важности разлога, општински ће одбор или молбу уважити, или ће молитеља решењем одбити.

Лице које је кажњено по пропису члана 160., не мора се примити избора за две године.

Члан 76. Одборници и заменици бирају се на две године. На крају прве године, пошто се изврши избор по овом закону, половина изабраних одборника и заменика одступа и другим се избором замењује, а друга половина остаје на своје положају две године. Ово се одступање одређује коцком. Следећих година одступају они одборници и заменици, који су били у томе положају две године. Одступели могу бити изабрани.

Сви одборници и заменици полажу заклетву по чл. 106. овога закона. Докле ову заклетву не положи, не могу учествовати у седницама одбора, и решења, која би у таквим седницама била донета, не вреде.

Ну док се не избере нов одбор, стари ће вршити дужност до новог избора, који се мора извршити најдаље за месец дана од дана кад старом одбору истиче рок служења.

Члан 77. Председник општинског суда је уједно и председник општинског одбора; а када је он спречен или га нема, онда ту дужност врши по избору најстари кмет; ако ли ни овога нема, онда најстарији по годинама писмени одборник.

Члан 78. Одбор се скупља у седницу на позив председников, или по свом закључку, кад има да решава о предметима, за које је он сам надлежан.

У позиву за седницу мора бити означен дневни ред.

Члан 79. Седнице одбора су јавне и држе се у општинској судници; а дане, кад се држе редовне седнице, објављује општински суд у почетку сваког месеца.

Члан 80. У седници општинског одбора дужни су долазити сви одборници. Који не би могао доћи, мора о томе благовремено извести председника, како би овај на његово место могао позвати заменика, а доцније мора свој изостанак оправдати пред општинским одбором.

Одбор решава да ли је изостанак оправдан или не, па према томе га извињава или казну изриче.

Члан 81. Да би одбор могао донети пуноважну одлуку, треба да у седници буду две трећине одборника; а узима се да је оно решено, на што пристане половина присутних одборника и један више. Кад су гласови подједнако подељени, узима се да је одбор решио оно, на којој је страни председник општинског одбора или одборник који председава.

У одбору се гласа поименце.

Члан 82. Кад се предмет одборског саветовања тиче приватних интереса кога одборника или заменика, онда тај одборник не може учествовати у саветовању и решавању о том предмету. Ово важи и за председника кад му одбор одређује плату, или је иначе интересован у предмету о коме одбор решава.

Члан 83. Све одлуке одборске достављају се надлежној надзорној власти у препису.

Члан 84. Општински одбор врши ове послове:

1. претреса, измењује и утврђује општински буџет;
2. решава о оставкама председника општинског суда и кметова, одборника и заменика;
3. коначно одобрава давање под закуп општинских добара, и решава о употреби и уживању општинске утрине;
4. решава да општина може купити какво непокретно добро;
5. решава да се установи неко ново општинско звање или да се умножи број општинских службеника и служитеља;
6. бира пуномоћника, који ће општину у парницама заступати пред судом, и даје му пуномоћство; тако исто бира пуномоћнике и издаје пуномоћства за остале специјалне општинске послове;
7. решава да се подигне каква општинска грађевина или да општина изврши какав посао, ако трошак око тога у варошима и варошицама износи мање од шест хиљада, а у сеоским општинама мање од 1.500 динара, и ако за то није потребан никакав прирез;
8. да се какав поклон или легат прими и на шта да се употреби;
9. одређује да ли да се посао, који има кулуком да се сврши, подели на појединце, па сваки свој део да изради, или да се цео посао изради општим радом;
10. решава да ли да се ко прими за члана општине, осим случаја кад ко по самом закону постаје члан;

11. бира општинског лекара, инжињера, марвеног лекара, бабицу, пошто предходно од надлежног министра добије мишљење: да ли кандидат има потребне квалификације за ово место;

12. решава да се могу отуђити општинске покретне ствари у вредности до 200 динара по сеоским, а до 1.000 динара по варошким општинама; или да се до те вредности учини каква набавка;

13. одређује плату председнику општинског суда, кметовима и осталим општинским органима и служитељима (члан 115. и 116.);

14. изриче казну губитка плате до 15 дана над кметовима;

15. одређује таксу за откуп од личног рада — кулука;

16. бира 12 грађана у почетку године, од којих коцком за сваки збор бира четворицу за гласачки одбор и њихове заменике;

17. решава да се изнесу општинском збору на решење предмети, који спадају у надлежност збора, и о томе му чини формалне предлоге;

18. решава о свима предметима, које му овај или други закони стављају у надлежност, а исто тако и о свима оним предметима, за које по овом или другом ком закону није надлежан општински суд или збор, а треба да их уради или реши општина; и

19. одређује дане за збор, осим случаја кад надзорна власт наређује сазив збора.

VII. Општински суд.

Члан 85. Општински је суд прва непосредна власт у општини.

Члан 86. Општински суд чине председник, два кмета и деловођа. Председника замењује кмет, најстарији по избору.

Ако би који кмет био спречен, а не би било другога да га замени, онда ће га заступати најстарији по годинама одборник. Заменити се редовно може одборником само један кмет.

Ако је општина састављена из вароши и села или из више села, кметови се позивају на суђење по реду.

Члан 87. У општинском суду, као председник и чланови — кметови — не могу бити два или више лица, која стоје међу собом у сродству до четвртог по крви или до другог степена по тазбини закључно.

Члан 88. Општински суд у варошима и варошицама ради сваки дан; а у сеоским општинама држи недељно најмање два пута своје редовне седнице, и дане у које ће ове седнице држати, назначује и објављује у почетку сваке године. Ну осим ових редовних седница може држати и вапредне свакад, кад председник општинског суда за потребно нађе и седницу нареди, или кад то општински одбор, због нагомиланих послова, захте.

Члан 89. Општински суд решава по већини гласова. Ну одлуке општинског суда административне природе, за које председник нађе:

1. да прелазе круг рада општинског суда;
2. да су противне законима и законитим наредбама власти, — подноси пре извршења, са својим мишљењем, на размотрење надзорној власти, која је дужна најдаље за петнаест дана од дана пријема донети образложену одлуку и о том извести општински суд.

Члан 90. Општински суд има свој печат, на коме ће у средини бити државни грб, а унаоколо написано: „Суд општине Н.“

Облик и величину овога печата прописује министар унутрашњих дела, и он је једнак за све општине.

Члан 91. На све акте, који се издају од стране општинског суда за јавну употребу, било по званичној дужности, било на захтев приватних, ставља се поред потписа и печат општинског суда с назначењем у ком је срезу и округу општина.

Члан 92. Општински суд има ове власти:

1. полицијску, да одржава ред и безбедност у општини по прописима законским и по упуствима и наредбама државне полицијске власти;

2. самоуправну, т. ј. да сам и у договору с општинским одбором, по прописима овога закона, руководи општинске послове, чува и потпомаже општинске интересе, и стара се о унапређењу општине и њених чланова у сваком погледу, а поглавито просветном, привредном, здравственом и моралном;

3. управну и извршну, т. ј. да примењује и извршује законске прописе и на њима основане наредбе државних власти и своје одлуке и пресуде по грађанским и кривичним споровима.

4. судску власт, у колико им је она специјалним законима дата:

а) у грађанским споровима, по глави I грађанског судског поступка; и

б) у кривичним, за иступна дела, по части III. казненог законика.

Члан 93. Општински суд, као полицијска и државна управна власт, врши ове послове:

1. стара се о чистоти у месту и околини;
2. стара се о безбедности лица и имања у општини;
3. стара се о добром одржању мостова, свих путова и о обалама река и потока;

4. стара се о предупредјењу пожара и о средствима за гашење;

5. стара се о одржању здравља људи и стоке у општини. Али обраћа нарочиту пажњу и контролише промет хране, зачина и других предмета од утицаја на здравље људско, и спречава држање и продавање фалсификоване и укварене хране пића и зачина, и уопште свију предмета, који би својом употребом могли шкодљиво утицати на човечје здравље;

6. води надзор о разним мерама, којима се служе трговци и друга лица, која што на меру продају, и уопште стара се да се преваре не догађају;

7. надзирава над кланицама, месарницама, механама, кафанама и гостисницама, да ли се извршују законски прописи и наредбе о томе;

8. води бригу да ко не даје повода и не иде на руку развратности и скаредности, па све што је противу морала и благих обичаја отклања;

9. представља државним властима сажитеље, који желе добити пуне исправе за стране државе;

10. води списак свога становништва, по формулару који прописује министар унутрашњих дела, по саслушању управе државне статистике;

11. надзирава над лицима која су стављена под полицијски надзор, и води о њима тачан списак; и

12. стара се о том да у општини не буде просјака.

Суд општине београдске врши такође све ове послове, осим оних под тачком 2., 8. и 11., који остају и даље под Управом града Београда.

Члан 94. Ако се коме путнику или иначе догоди каква штета, што путови и мостови у атару општине нису у реду, а докаже се да општинска власт није вршила прописе §. 14. закона о сувоземним путовима, поред казне коју изриче надзорна власт по овом закону, оштећена страна може судом тражити од председника општинског суда и кметова накнаду штете.

Члан 95. Општински суд, као општинска власт, ради ове послове:

1. управља општинским имањем, и дужан је да га попише, примери и убаштини за три године дана, рачунајући од дана кад овај закон ступи у живот; и стара се да се што од тог имања не окрњи, не умањи и не уништи;

2. стара се да се општински приходи уредно и на време прикупљају;

3. води бригу о општинској сиротињи;

4. даје (у договору с одбором) сведочанства о сродству, владању и имовном стању својих становника, кад то власт захтева; а сам општински суд, кад то захтевају поједина лица;

5. чува у општинској архиви све општинске службене акте и књиге;

6. издаје сведочанство о томе, да је когод жив, да се налази у општини;

7. прописује са одбором таксе механске и хлебарске односно пића, хране и станова људских и сточних, а које одобрава надлежна надзорна власт;

8. изриче казну губитка плате до 15 дана над општинским службеницима;

9. надзирава над стараоцима који рукују пупилским имањем, па кад опази да стараоци несавесно поступају с пупилама и њиховим имањем, извештава о томе старатељског судију;

10. уверава се, поред онога што надзорна државна власт редовно врши, да ли се протоколи крштених, венчаних и умрлих уредно воде; и

11. потпомаже државне власти при попису становништва, води тачно списак чланова своје општине, списак способних гласача и списак лица која су дужна порезу плаћати.

Општински суд врши и све оне послове, који су му нарочитим законима у надлежност стављени.

Члан 96. Општински суд за извршење својих наредба, издатих у границама закона, има права и принудна средства, законом допуштена, употребити према ономе, који би му се противио и не би хтео наредбе извршити или испунити; и то ће свагда бити на рачун онога, који није извршио или испунио наредбу општинског суда.

VIII. Општински часници и службеници.

A. Председник и кметови.

Члан 97. Општински су часници: председник општинског суда, кметови, одборници и заменици; а службеници: остало општинско особље.

Члан 98. Свака општина има председника и најмање два кмета. У општинама, састављеним из вароши и села или из више села, мора бити онолико кметова, колико је места. Кметови морају бити из места, за које се бирају.

Члан 99. Председник општине и кметови бирају се на две године, а по истеку тог рока одређује се нов избор. Но пређашњи могу бити опет изабрани.

Члан 100. Председника општинског суда бира свагда општински збор, а и кметове, ако је општина састављена само из вароши или из једног села. Ако је општина састављена из вароши и села или из више села, онда варош, односно свако село, бира кмета из своје средине.

Члан 101. Председник општинског суда је највиша извршна власт у општини. Он председава у општинском суду, одбору и збору, распоређује рад међу кметове и остале органе општинске, води надзор над њима и чини распоред суђења између кметова.

Распоред кметова за суђење председник чини у почетку године писменим актом.

Члан 102. Кметови су чланови општинског суда.

Члан 103. За председника општинског суда могу бити изабрани они, који могу бити одборници, ако поред тога имају још и ове услове:

а) у сеоским општинама, да плаћају најмање 25 динара непосредне порезе;

б) у општинама варошким, да су писмени и да плаћају најмање 30 динара непосредне порезе на годину;

в) у Београду и Нишу, да су поред тога свршили факултет или коју вишу стручну школу, или да су били бар 10 година указни државни чиновници у судској или полицијској струци. Изабраног председника у Београду и Нишу потврђује Краљ указом.

За кметове могу бити изабрани у свима општинама, сем Београда, они који могу бити одборници, а у варошима ако су још и писмени.

У Београду два кмета морају бити и правници. Председник мора имати најмање 30 година, а кметови морају имати најмање 25 година.

Пропис члана 69. овог закона, последњи одељак, важи за председнике и кметове.

Члан 104. Државни чиновници у пенсији, ако буду изабрани за председника или кметове, могу се овог избора примити без ичијег одобрења.

Члан 105. Председник општинског суда и кмет могу дати оставку.

Оставка се подноси општинском одбору, који ако је уважи, извештава надзорну власт.

Ако општински одбор поднету оставку не уважи, дотично лице има право жалбе на министра унутрашњих дела, против чијег решења има места жалби Државном Савету (чл. 169. овог закона).

Члан 106. Председник општинског суда и кметови полажу пред одбором ову заклетву:

„Ја Н. Н. закљичем се јединим Богом, да ћу Краљу и отачаству веран бити; да ћу се Устава и закона земаљских

придржавати; да њу дужност мога звања тачно отправаљати и општинске и државне интересе савесно заступати и бранити. Тако ми Бог помогао.“

Ова заклетва, написмено стављена и потписана заклетим лицем и одостворена свештеником који је заклео, чува се у општинској архиви.

Ову заклетву полагају и деловођа и благајник општинског суда.

Члан 107. Председник општинског суда врши поглавито ове послове:

1. наређује и оверава издатке општинске, по буџету или решењима одборским.

2. прима и отпушта ниже општинско особље и служитеље;

3. прима и отвара писма упућена на општински суд; прима и саопштава наредбе државне надлежне власти општинском суду, општинском одбору или општинском збору, у колико се то њих тиче, и стара се о тачном и уредном извршењу њиховом;

4. потписује сва писма, која се од стране општинске власти шаљу и издају; чува општински печат;

5. изриче казну затвора од 24 часа, или новчано од 1—10 динара, за непослушност;

6. стара се о извршењу одлука општинског суда, одбора и збора; и

7. дисциплинарно казни, укором или губитком плате до осам дана закључно, кметове и општинске службенике.

Пресуда по тачци 5. извршна је.

Члан 108. Кметови врше поред послова, које им овај и нарочити закони стављају у дужност, још и ове послове: извршују све наредбе, које добију од општинског суда; старају се, према правилима и добивеним упуштвима, да се отклони свака штета и опасност од личности и имања и све што би могло мир и поредак нарушити; казне оне, који се покажу непослушни, било кад они што нареде било кад извршују наредбе општинске власти.

Непослушног може кмет осудити на двадесет и четири часа затвора, или од 1—5 динара новчане казне.

Кметова је пресуда извршна.

Члан 109. Председник и кметови о свима својим пресудама (члан 107. и 108.) извештавају у року од три дана општински суд, који их одмах уводи у протокол суђења.

Б. Благајник и деловођа.

Члан 110. Свака општина, која има преко 500 пунолетних грађана, мора имати свога нарочитог благајника, кога бира и отпушта општински одбор, ну који може бити један од изабраних кметова, и који ће као одговорни рачунополагач руковати општинском касом.

У мањим општинама дужност благајника врши један кмет, кога одреди општински одбор.

Правила за вршење ове дужности прописује Главна Контрола.

Члан 111. Свака општина има једнога или више писара према величини посла у општинском суду. Ако их је више, онда је један међу њима најстарији, и он се зове општински деловођа.

Деловођу и писаре општинског суда бира и отпушта општински суд.

Члан 112. Деловођа општинског суда мора имати ове услове:

1. да је пунолетан;

2. да ужива сва грађанска права;

3. да није никад осуђиван за злочинства, преступе или иступе учињене из користољубља;

4. да је био најмање годину дана државни чиновник, или три године општински писар; или да је резервни официр или услужени подофицир, или да је свршио четири разреда које средње школе, или свршио коју мању стручну школу и положио испит по правилима, која ће прописати министар унутрашњих дела, у року од три месеца од дана кад овај закон ступи у живот.

Члан 113. Деловођа општинског суда води протокол о радњи општинског суда и одбора, и потписује га заједно с председником општинског суда. Он саставља сва писмена, која

се издају или коме шаљу у име општинске власти; израђује решења општинског суда и одбора, и у опште води бригу о целом пословодству општинском и општинској архиви.

Сва писмена, која се издају у име општинске власти, поред председника, потписује и деловођа или писар, који за њих одговара и кривично и грађански заједно с председником.

Члан 114. Државни чиновници у пенсији могу се примити за деловођу или благајника општинског, без ичијег одобрења.

В. Плата општинског особља.

Члан 115. У општинама до 500 пунолетних грађана закључно плата председнику општине не може бити мања од 240 динара.

У општинама сеоским преко 500 пунолетних грађана не може бити мања од 360 динара.

У варошким општинама преко 500 пунолетних грађана не може бити мања од 1200 динара.

У Београду председнику општине плата не може бити мања од 9000 динара, а у Нишу мања од 3600 динара на годину.

Члан 116. Плата општинском деловођи, у општинама до 500 пунолетних грађана, не може бити мања од 360 динара; а у осталим општинама, од 720 динара годишње.

Осталом општинском особљу као и служитељима плату одређује општински одбор, по свом нахођењу.

Г. Одсуства, заступање и смењивање општинског особља

Члан 117. Председник, кметови и остали општински службеници не могу се удаљавати из општине без надлежног одобрења.

Председнику општинског суда може дати одсуства: до три дана општински суд, а дуже општински одбор. О одсуству председника извештава се надзорна власт.

Кметовима и осталим општинским службеницима даје одсуство: до пет дана председник општинског суда, до десет дана закључно општински суд, а дуже одсуство даје општински одбор.

Члан 118. Кмета, кад одсуствује или је спречен, заступа онај кмет, кога одреди председник. А ако кмета нема, онда најстарији одборник.

Општинским службеницима, кад осуствују или су спречени, одређује заступника председник.

Ономе, који је одређен да заступа у дужности председника или кмета, који је на одсуству или удаљен од дужности, дуже од месец дана, даје се плата онога кога одређени заступа, а за то време не прима своју плату. У случају болести, кад не траје дуже од три месеца, плата се не губи.

Члан 119. Кад буду председник и сви кметови привремено разрешени од дужности, онда ће до коначног решења овог питања председника и кметове заступати одборници, које општински одбор одреди.

У случају кад имају председник и сви кметови да се бирају, било с тога што је свима истекао рок служења, било што су дали једновремено оставке, или што су од дужности надлежном влашћу разрешени, па се деси да из ма којих узрока треба и одбор бирати, онда се избор одбора не може вршити пре док се коначно ствар о избору председника и кметова не сврши, осим ако је у питању избор само једног или највише два одборника, па услед тога не би трпела служба — ако би се и пре овога и њихов избор наредио.

Члан 120. Председник општине и кметови уклањају се са својих положаја:

1. кад ослуже свој рок или даду оставку;

2. кад их надлежна надзорна власт уклони по прописима овога закона;

3. кад општински одбор то реши — чл. 121. овога закона, последњи одељак.

Кад председник и кметови одслуже свој рок или даду оставку, вршиће своју дужност док је не предаду новоизабранима.

Члан 121. Кад одбор стече уверење, да је председник општинског суда или који кмет неуредан у дужности, или да ради на штету општинских или државних интереса, или се одао порочном животу, или да му је владање у опште такво, да га чини недостојним за његово звање, или да је због бо-

лести неспособан за службу, — одбор може предложити збору општинском, да се такав председник или кмет уклони са звања.

Одлука о овоме важи кад је за њу гласало две трећине од целокупног броја одборника.

Ако је председник, или кмет, дошао у такав положај, да нема право гласања на збору, одбор га сам уклања.

IX. Општинска пошта

Члан 122. Свака општина где нема државне поштанске станице мора бити у редовном поштанском саобраћају с најближом државном поштанском станицом.

Члан 123. Поштанску везу с најближом државном поштанском станицом одржавају општинске писмоноше. Они су по потреби коњаници или пешаци и имају нарочити знак на оделу.

Члан 124. Општинске писмоноше поставља општински суд, а плату им одређује општински одбор.

Члан 125. Ближа правила о општинским поштама и дужностима општина за одржавање редовнога поштанског саобраћаја између њих и најближе државне поштанске станице, прописује министар грађевина у договору с министром унутрашњих дела у року од шест месеци од дана кад овај закон ступи у живот.

X. Општински буџет и рачуни.

Члан 126. Општински је буџет годишњи прорачун општинских прихода и расхода.

Члан 127. Општински су приходи:

1. заостали и непокупљени приходи и прирези из ранијих година;
2. уштеде и неупотребљени кредити за минулу годину;
3. приходи од општинских добара, панађура, такса, разних аренда, интерес од општинског капитала и новчане казне;
4. приход од општинске трошарине, где све има; и
5. општински прирез, где је овај потребан, а који се разезује према непосредној порези.

Члан 128. Општински су расходи ови:

1. неизмирени издаци по буџету за раније године;
2. издаци који по особеним законима долазе на терет општина;
3. издаци на отплату општинских дугова и интереса;
4. издаци на плате општинског особља и служитеља;
5. пореза на општинско имање;
6. издаци на подизање нових и оправку општинских грађевина;
7. трошкови на набавку канцеларијског материјала, грева и осветлења;
8. кирија за зграде, где општина нема својих;
9. издаци на храну сиротних општинских апсеника;
10. издаци на издржавање и лечење општинске сиротиње и сиротних војника о вежби; и
11. по варошким општинама издаци на осветлење вароши, калдрисање улица, подизање и одржање паркова, канализацију и нивелацију вароши и снабдевање вароши добром пићањом водом и томе слично.

Члан 129. Општински буџет саставља општински суд и подноси га на претрес и решење општинском одбору, бар на два месеца пре почетка рачунске године.

Члан 130. Ако се у буџету расходи поклапају са приходима, то није потребан никакав прирез, или ако прирез не би био већи: у сеоском од 10%, а у варошском од 15%, непосредне порезе, онда се буџет, пошто га одбор одобри, шаље још на одобрење надзорној државној власти.

Ако надзорна власт учини примедбе на буџет, па их општински одбор не усвоји, он ће дати своје разлоге за то и послати надзорној државној власти, која ће буџет послати на решење министру финансија.

Решење министрово извршно је.

Ако надлежна надзорна власт у року од месец дана, а министар финансија у року од два месеца, од дана пријема буџета не донесе своју одлуку, општински ће буџет важити онако како га је општински одбор усвојио.

Члан 131. Ако је за подмирење општинских прихода потребан већи прирез него што га општински одбор може сам одобрити, одбор ће, пошто прегледа и претресе општински буџет, решити да општински суд сазове општински збор, коме ће изнети на решење потребан прирез.

Ако општински збор не одобри тражени прирез а издаци се, унесени у буџет, не могу подмирити другим путем, нити се по закону смеју изоставити, тражиће се за то одобрење од министра финансија, односно од Државног Савета.

Члан 132. У свакоме општинском буџету ставиће се и један кредит за подмирење непредвиђених општинских потреба. Из овога се кредита могу подмиривати само непредвиђене општинске потребе, и то само по решењу општинског одбора.

Члан 133. Из општинске касе могу се чинити само они издаци, који су буџетом предвиђени, или, ако је случај претходног члана, онда решењу одбора. Издаци, учињени по рачунима преко или ван буџета без надлежног одобрења, сматрају се као злоупотреба, и за штету одговарају руковалац касе и наредбодавац солидарно.

Члан 134. У осталом за општински буџет важе прописи закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Члан 135. Председник и благајник дужни су на крају свакога трећег месеца поднети општинском одбору састављен општински рачун о приходу и расходу; а општински је одбор дужан најдаље у року од 10 дана од пријема прегледати и оверити рачун.

Овако прегледане и оверене рачуне општински суд ставља у судници на углед грађанима од дана прегледа па за 15 дана, и сваки грађанин има права ове рачуне прегледати, и на њих своје примедбе стављати.

Члан 136. Председник општине с руковоцем касе на крају рачунске године, а најдаље до 20. јануара нове године у сеоским, а до краја фебруара у варошким општинама, дужни су све општинске рачуне саставити и општинском одбору на преглед поднети, који ће их најдаље за 20 дана прегледати.

Ако председник и благајник не би у овом року саставили рачуне, или их не би поднели на преглед одбору, онда ће општински одбор тражити од Главне Контроле да одреди стручно лице за склоп ових рачуна о трошку одговорних рачунополагача.

Члан 137. Ако би председник и благајник саставили општинске рачуне и поднели их на преглед одбору, а овај их не би у остављеном року прегледао, надзорна ће власт по достави рачунополагача или којег грађанина урадити шта треба, да овај преглед изврши лице, које Главна Контрола одреди, на трошак одговорних одборника.

Члан 138. С рачунима, прегледаним од стране одбора општинског, поступа се по одредбама закона о окружним, среским и општинским буџетима.

Нађе ли пак општински одбор у рачунима неправилности, он тражи од рачунополагача потребна објашњења, па, ако се и њима не задовољи, доставља ствар са својим мишљењем државној надзорној власти, која ће их у року од 10 дана послати Главној Контроли.

Члан 139. Благајник је дужан предати новоме рачунополагачу, најдаље за 15 дана од дана наредбе о предаји, рачуне, књиге, новац и све чиме је руковао по три извода, од којих ће један остати у општинској архиви, а по један добити председник и благајник.

Члан 140. Сви новчани акти, новчани документи, тапије од општинског имања, као и новац, морају се чувати у општинској каси.

XI. Надзор државне власти.

Члан 141. Врховна надзорна власт над општинама је министар унутрашњих дела, а непосредна надзорна власт над општинама окружних вароши је окружно начелство, а над општинама по срезовима срески начелник.

Над општином београдском непосредна надзорна власт је министар унутрашњих дела.

Члан 142. Државни се надзор простире на све послове општинске власти, који превазилазе самоуправни делокруг њен, а тичу се среза, округа и државе; и на тачно вршење свију законских прописа и законских наредба државних власти, у колико их општинске власти имају да примењују.

Члан 143. Надзор над општинама врши државна власт по прописима овог закона.

Од овога надзора изузета је чисто судска власт општинских судова, о чему постоје особена законска наређења.

Члан 144. Државна надзорна власт може присуствовати општинском збору, али нема право да се меша у рад збора. Но ако би се на збору десили метеж и туча који председник збора не би хтео или могао да утиша, а не би хтео ни распусти збор, — одређени чиновник има права да збор распусти.

Орган власти, који је збору присуствовао, дужан је о радњи збора поднети извештај своје старешини.

Председник општинског суда дужан је увек надзорну власт известити о дану сазива збора и о предметима, који се на збору имају решавати, а тако исто и о свима решењима збора у року од два дана.

Члан 145. Државна надзорна власт има права опомињати и упућивати општинску власт на тачно и законским прописима саобразно вршење послова, и издавати јој у границама закона потребна упуства.

Исто тако државна надзорна власт има право казнити органе општинске власти по прописима овога закона.

Члан 146. У хитним случајевима, који одлагања не трпе а тичу се државних послова или интереса, а нарочито реда и личне и имовне безбедности, ако председник, кметови и благајник не би хтели извршити што им је у дужности, или би оклевали с извршењем, надзорна државна власт може на рачун одговорних лица одредити свога чиновника, који ће тај посао урадити и његове су наредбе за тај случај обавезне за општину.

Трошак тиме учињени наплаћује се од одговорних лица, пошто рачун о томе прегледа и одобри министар унутрашњих дела, ако нађе да је поступак државне власти уместан.

Члан 147. Ако председник и кметови не би хтели да врше своју дужност или би радили супрот државним интересима, министар унутрашњих дела, на захтев надлежне надзорне власти, може их својим писменим решењем, пошто претходно од њих узме реч, привремено уклоњити са звања.

Председник и кметови, који су овако уклоњени са звања, имају права жалити се Државном Савету у року од 15 дана. Државни Савет решава по таквој жалби као о хитном предмету. Ако Државни Савет нађе да уклањање са звања није на закону основано, уклоњеног председника и кметове враћа државна власт на своју дужност. У противном случају, она их дефинитивно разрешује од дужности. Одбор општински дужан је тада наредити нов избор, најдаље у року од 15 дана, рачунајући од дана решења саветског.

Привремено уклоњена председника и кметове замењују у њиховој дужности чланови општинског одбора, које одбор изабере, све док се нов председник и нови кметови не изаберу.

Министар је дужан у року за три дана послати акте Државном Савету по његову тражењу.

Члан 148. Ако општински одборници и њихови заменици не хтедну вршити своју дужност, или би радили супрот државним интересима, министар унутрашњих дела, на представку надлежне надзорне власти, може тражити од Државног Савета да се, било поједини одборници или заменици, било читав одбор, разреше од дужности. Државни Савет решава о том као о хитном предмету.

Ако Државни Савет изрече разрешење, нов се избор мора извршити најдаље у року од 15 дана, рачунајући од решења саветског.

Разрешени одбор или одборници или заменици врше своју дужност и даље док се нов избор не изврши.

Рокови и дужности важе као и код чл. 147. овог закона.

Члан 149. У Београду и Нишу председник се разрешава у поменути случајевима, по образложеном решењу Министарског Савета, увек Краљевим указом на предлог министра унутрашњих дела.

За остале општинске часнике важе прописи чл. 146. и 147. овог закона.

Члан 150. Лица разрешена од дужности, по пропису чл. 147. 148. и 149. овог закона, не могу бити поново бирана за две године од дана разрешења. Ако би у том времену поново била изабрана, тај избор неће вредети.

Члан 151. Ако збор неће, ма из ког узрока, да бира председника општинског суда, онда општински одбор одређује јед-

нога од чланова суда да врши дужност председника до избора. Ако ни одређени члан неће да врши ову дужност, онда ће је вршити по годинама најстарији одборник све дотле, док збор редовним путем не изврши избор. Ако се ни он не би хтео примити вршења те дужности, онда надзорна власт одређује лице из дотичне општине које ће вршити дужност председника. Ну одређено лице мора имати сва својства, која се овим законом траже за општинске председнике.

Члан 152. Непосредна надзорна власт задржаће од извршења оне одлуке збора, одбора или општинског суда, које би биле противне законима и законским уредбама, образложеним решењем и с позивом на прописе законске. Ну ако би се овим одлукама збора, одбора или суда општинског вређали само интереси или права појединаца, онда их може надзорна власт на показани начин задржати од извршења само по њиховој жалби, у законом року поднесеној.

По жалбама ове врсте непосредна надзорна власт дужна је донети своју одлуку у року од петнаест дана, од дана пријема жалбе.

Ако је задржана одлука збора, надзорна власт шаље по службеној дужности ствар министру унутрашњих дела, у року од 5 дана, који или поништава одлуку надзорне власти или спроводи ствар на решавање Државном Савету.

Закључци и одлуке општинског збора, одбора или суда извршни су, ако државна власт, најдаље за 15 дана од дана пријема закључка или одлуке, ствар не реши и општински суд не извести.

Члан 153. Радња збора не може се поништити само с тога што су на збору гласали они који немају право гласа, ако њихов глас није од утицаја на резултат гласања.

Члан 154. Непосредна надзорна власт може у свако доба прегледати рад, касу и рачуне општинског суда, а дужна је то свагда учинити, кад то затражи који кмет или најмање три општинска одборника, или најмање 20 грађана који имају право гласања, а докажу вероватноћу да ће се прегледом изнаћи злоупотребе.

Кад се преглед врши по захтеву грађана, онда ће прегледу присуствовати и два грађанина, које изберу они што су преглед тражили.

Трошак око тога учињени плаћа руковалац касе, ако се прегледом каква злоупотреба нађе; а кад су преглед тражили грађани, кад се не нађе кривица, трошак ће они платити.

О прегледу ће се начинити записник, који ће потписати сва лица која су прегледу била присутна.

У записнику ће се забележити је ли све у реду; а ако није, због чега и шта није у реду.

Осим тога у записнику ће се забележити, ако је све у реду нађено, да ли је било основане сумње за неправилности или злоупотребе.

Записник ће се одмах завести у деловодни општински протокол и чувати у архиви дотичне општине.

Члан 155. Ако општински одбор, ни на поновну писмену опомену општинског суда или надзорне власти, неће да реши предмет који су му упутили општински суд или надзорна власт, а он је за то био надлежан, надзорна ће власт тај предмет упутити на решење надлежном министру, противу чијег решења има места жалби Државном Савету.

Члан 156. Све одлуке надзорних власти, донете по овом закону, морају бити образложене и основане на законским прописима.

XII. Казне.

Члан 157. Да се казне губитком плате до месец дана:

1. председник и деловођа, ако у случајевима члана 34. не би сазвали општински збор на време;
2. ако не би до остављеног рока чланом 21. овога закона саставили гласачке спискове или би спискови били неисправни;
3. председник и благајник, ако у остављеном року чл. 129. не би саставили и одбору поднели на претрес општински буџет;
4. ако у остављеном року (члан 135. и 136.) не би саставили и одбору поднели на преглед општинске рачуне.

Члан 158. Да се казне опоменом, а у тежим случајевима губитком плате до 15 дана: председник, кметови и деловођа, ако не би у остављеном року извршили ма какву наредбу државних власти на закону основану, а коју су били дужни извр-

бити, или би показали неуредност или немарљивост у извршењу закона или законских наредба државних власти. Овим се не мењају прописи других закона по којима би они имали да рале и да одговарају.

Члан 149. да се казне са 50 до 150 динара: председник и чланови гласачког одбора, који не би хтели потписати записник о раду на општинском збору, или би без оправданих разлога нанустили рад.

Члан 160. Да се казне: у сеоским општинама од 50 до 100 динара, а у варошким са 100 до 300 динара, они који су изабрани за општинске одборнике или заменике, па се не би хтели тих дужности примити, и после одлуке одбора којом је њихова молба о непримању одбијена.

Члан 161. Ако општински одбор не би у остављеном року (чл. 135. и 137.) прегледао општинске рачуне, да се одговорни одборници казне са по 50 до 150 динара.

Члан 162. Да се казне са 20 до 150 динара одговорни одборници или заменици у случају члана 155. овога закона.

Члан 163. Који одборник или заменик не оправда свој изостанак од седнице одборске, казниће се: у сеоским општинама од 2 до 5 динара, а у варошким од 4 до 15 динара.

Исто ће се тако казнити и онај одборник, који оде из седнице пре свршетка, а не оправда се.

Члан 164. Да се казни са 50 до 150 динара новчано, или затвором од 5 до 15 дана, онај који дође на збор с оружјем или оруђем употребљивим за бој.

Члан 165. Сваки орган општинске власти, који пропусти или одрече што учинити, што му овај или други који закон ставља у дужност, или спречи кога да се користи правом, које му овај закон даје, или му повреди какво право, — казниће се новчано од 10 до 100 динара, ако овим законом није за то прописана нарочита казна.

Члан 166. Они, који насиљем или претњом спрече једнога или више грађана да употребе своје гласачко право, казниће се са 50 до 100 динара.

Члан 167. Ко на општинском збору намерно повреди, уништи или однесе ма какву исправу о изборима, казниће се са 150 до 300 динара, или затвором од 15 до 30 дана.

Члан 168. Казне, по тач. 2. чл. 157. и казне по чл. 159., 165. и 166. овог закона, изриче надлежан првостепени суд, по тужби приватнога лица или надзорне власти.

Казне по чл. 160. и 163. изриче општински одбор.

Све остале казне, предвиђене овим законом, изриче надлежна надзорна власт.

Све казне, осим оних које изриче првостепени суд, изричу се по службеној дужности, или по тужби приватних лица.

Све казне, које по овом закону изричу државне власти, изричу се у корист државне касе; а оне, које изричу општинске власти, изричу се у корист општинске касе.

XIII. Жалбе и рокови.

Члан 169. Жалбе противу решења и одлука надзорне власти изјављују се Државном Савету, осим случајева где је изречно овим законом друкчије наређено.

Жалбе противу решења председника или општинског суда или одбора, којима се изричу казне над општинским часницима или одборницима и службеницима, изјављују се надзорној власти.

Жалбе противу избора општинских часника, као и противу сваке неправилности у зборској радњи, изјављују се Државном Савету.

Члан 170. Све жалбе по овом закону изјављују се у року од пет дана од дана саопштења одлуке или наредбе, а противу радње општинског збора од дана кад је био збор.

Дан саопштења или дан збора не рачуна се у рок.

Ако последњи дан одређеног рока пада у празник, жалба се може поднети првог дана после празника.

Члан 171. Жалба се предаје непосредно вишој власти или оној власти, противу чије се одлуке жалба изјављује.

Жалба се предаје лично или преко поште.

Жалба, предата пошти на повратни реценсис, сматра се као да је предата самој надлежној власти.

Члан 172. Кад надлежна власт не донесе по жалби у законом року одлуку по овом закону, сматра се да је жалитељ одбијен, и он тим самим добива право жалбе вишој надлежој

власти, ако није за који случај овим законом друкчије наређено.

Надлежна виша власт извидеће: постоји ли навод жалитељ да није примио решење ниже власти, па кад се о томе увери, узмеће у разматрање и решење саму ствар.

XIV. Закључна наређења.

Члан 173. Избори председника општинског суда и кметова вршиће се редовно у општинама месеца децембра, у прву недељу по Светом Николи; а избори општинских одборника и заменика, у другу недељу по Светом Николи.

Ако се за време трајања дужности председника суда, кметова, одборника или заменика неко место упразни и нов избор на упражњено место изврши, онда овим новим општинским часницима дужност траје до првих редовних избора.

Члан 174. Све несклопљене општинске рачуне из прошлих година, како касене тако и остале, дужни су рачунополагачи од тих година склопити и одбору на одобрење поднети, па их свршене на разгруписане општине поделити. Ово ће дужни бити извршити за два месеца, од кад овај закон ступи у живот.

Склапање рачуна ни у ком случају не може задржати разгруписавање и спајање нових општина.

Члан 175. Ако рачунополагачи тих општина рачуне не склопе у одређеном року, или их склопе па их одбор не прими као исправне, — поступиће се по овом закону.

Члан 176. Ако општински суд у року, који је одређен чланом 95. тач. 1. овог закона, не попише, премери и убаштини општинско и сеоско имање, онда ће то извршити надлежна надзорна власт о трошку општине у року од три године.

Члан 177. Свака општина, најдаље за три године, дужна ја саградити зграде, предвиђене у члану 14. овог закона; а у року од шест месеци, набавити касу за општинску благајницу. Ако ово не учини у томе року, зграде ће подићи и касу набавити надзорна власт о трошку дотичне општине.

Члан 178. Правила о деловодству, писмоводству и уређењу архиве општинске прописале министар унутрашњих дела у року од шест месеца од дана кад се овај закон обнародује.

XV. Прелазна наређења.

Члан 179. Општине, које се затеку кад овај закон ступи у живот, остају и даље, док се по прописима овога закона не споје или не раздоје.

Члан 180. Први избори председника општинских судова, кметова, одборника и заменика извршиће се по овоме закону у свима општинама, у року од три месеца од дана кад се овај закон буде обнародовао, и вредиће за председнике и кметове до прве недеље по Светом Николи 1904., за половину одборника и заменика до друге недеље по Светом Николи 1903. године, а за другу половину одборника и заменика до друге недеље по Светом Николи 1904. године.

Члан 181. За ове прве изборе садашњи општински одбори изабраће из своје средине једног писменог одборника за председника и четири писмена лица из општине, која имају право гласања на општинском збору, за чланове гласачког одбора,

Члан 182. Закон овај ступа у живот од дана кад га Краљ потпише, а обавезну силу добива кад се обнародује у службеним новинама, и од тада престаје важити закон о устројству општинама и општинских власти од 24. марта 1866. године са свима његовим изменама и допунама.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 21. марта 1902. године. ПМ 5.781 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се д-р Атанасије Кујас, лекар среза пчињског и пољаничког, округа врањског, на основу §. 70. закона о чиновницима грађанског реда стави у стање покоја, с пенсијом, која му по годинама службе припада.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 26. марта 1902. год. СМ 3.889 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Љубисав Јаковљевић, писар друге класе среза студеничког, округа рудничког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 22. марта 1902. године, ПМ 6.975 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Војислав Кимпановић, писар друге класе среза рамског, округа пожаревачког, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 31. марта 1902. године, ПМ 7547. у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а по саслушању Министарског Савета, решено је:

да се Милутин Јовановић, ванредни писар друге класе начелства округа рудничког и вршилац дужности писара среза љубињског, истог округа, на основу §. 76. закона о чиновницима грађанског реда, отпусти из државне службе.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 31. марта 1902. године ПМ 7546 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

ПРОСЈАШТВО

V. Просјачка гнезда

а) Црквени скупљачи

4

Од просјака по градовима прелазимо на просјак у селу или боље рећи на просјачка гнезда. Осим пропалих људи, који су по градовима створили себи више мање топло гнездо, постоје цела села, чији становници сматрају просјачку торбу као допуштен извор зараде. Ти сељаци нису напустили земљорад, али налазе за згодно да оних месеци кад престане пољски рад, створе споредну зараду прошењем милостиње. И они имају извесних специјалитета као и просјаци у граду, с тога ћемо почети са оним селима чији становници скупљају милостињу за цркве.

У Русији је обичај да при грађењу какве сеоске цркве општина изашље једног скупљача. На препоруку сеоског свештеника владика даје своју дозволу и конзисторија му изда уверење да у целој Русији купи прилоге за зидање цркве. Тај је обичај врло раширен јер је познато да су многа села веома сиромашна и да дрвене цркве често изодру. У сваком граду има тих скупљача који моле за прилог за зидање цркве. Од обичних просјака разликују се они својим типом. Они носе просто сељачко одело, иду гологлави по киши и по сунцу, на грудима носе слику пројектоване цркве у руци књигу скупљачку, на којој је крст. Таких типова има свуд у земљи. Становници су тврдо уверени да ти сељаци са њиховим опаљеним лицима чине богоугодно дело, те с тога и људи и жене радо прилажу. На жалост мора се признати да се многи од тих скупљача мало брињу за интересе црквене они иду од града до града, јер тим путем имају могућности да заслуже новаца и да при том проводе пријатан живот. Само што се њихов специјалитет у томе разликује од других што се цела села хране на тај начин.

У губернији Нижни Новгород има једно село чији су мушки становници сасвим напустили земљорад и хране се скупљањем за цркву. Тај се занат овако врши. Сељак који

хоће да предузме такав рад, потражи у суседству какву сироту сељачку општину, која хоће да зида нову цркву или да стару из основа рестауришу. Са том општином или боље са сеоским свештеником начини он уговор, за који се плати 40—50 рубаља. Пошто прими тај поклон да свештеник скупљачу уверење, које је потребно за даље кораке. Са тим уверењем у руци упућује се тај сељак у конзисторију и добија књигу за скупљање, пошто је појединим малим чиновницима дао други поклон од 30 рубаља. Пошто је и та формалност свршена онда се та добрачина пушта на пут који траје месецима, кад се врати кући, мора он дати сеоском свештенику 100—200 рубаља за цркву, а за себе задржи 400—500. А цела ствар тога корисног посла јесте у томе што нема никакве контроле, конзисторија тражи да сваки скупљач има при себи званичну књигу да би приложници могли својеручно записивати своје прилоге. А пошто највећи део руских сељака не уме ни читати ни писати, то ту књигу никад и не употребљују. И онда је појмљиво да ти скупљачи дају свештенику само онолико новаца колико они хоће. А 500 рубаља су за једног простог сељака врло велика сума, те се не треба чудити, што у јесен кад се скупљачи врате кући, ракија потоцима тече.

Тако су прилике трајале много година. Најзад обрате најшу Светом Синоду на разне злоупотребе тих црквених скупљача. И год. 1876 једним расписом изрично се нареди да се скупљачи бирају међу сељацима само оног села које хоће да зида цркву. Тај распис био је становницима горе поменутог села веома непријатан, али су брзо нашли пута да га обину. Пошто синод тако захтева то се наравно изабере један члан исте сељачке општине за скупљача и добија од конзисторије потребне хартије. И сад се појављује човек из онога села и са допуштењем општине узме он бд потврђеног скупљача пасош и потребне документе, плати у напред извесну суму и упућује се на пут. Више таквих муштерија удрави полиција, али многи пролазе кроз широку руску царевину и без казне варају честите људе.

Таквих црквених скупова има не само на Волги него и у другим губернијама, нарочито у Мохилеву (Бела Русија), где су познати под именом „Кубраки“ — варалице. Њихов је главни центар паланка Метислав и село Дубровка. Ранијим годинама нису се скупљали прилози за једну извесну цркву него за цркве мохилевске епископије, и потребна уверења добијала су непосредно од конзисторије без знања сеоског свештеника. Број тих књига био је прилично велики. Год. 1865 дала је та конзисторија 51 скупљачку књигу, год. 1866—52 а год. 1867—54. Год. 1865 скупљено је свега 7956 рубаља и 53 копјеке, дакле на једну књигу по 156 рубаља и 27 копјеки; год. 1866 порастао је тај приход на 10512 рубаља, 83 копјеке, дакле по 250 рубаља и 30 копјеки на књигу. — Поменути распис Светог Синода поткопао је радњу тих „кубрака“, јер је њихов занат у последње доба јако опао.

Полицији је полако испало за руком да открије неке злоупотребе скупљача у њиховој радњи. На пр. при прегледу више књига могло се јасно видети да су у њима забележене само мале суме у вредности од неколико копјеки и да су све то сами скупљачи својеручно записивали. Осим тога откривено је да више њих често имају по две књиге при себи: једну им је књигу дала конзисторија и она је снабдевена печатом, а друга је једна проста свеска коју они сами праве, и која им треба што узимају под најам раднике, који им морају помагати при скупљању. Свима тим средствима њихови су приходи постали значајни; по рачунању једног статистичара заслужују они око 1000 рубаља годишње. Неки су од њих врло имућни али већина је одана пићу и проћердају добивени новац. Суседи им се подсмевају и говоре да се умрли кубраци не сарањују на гробљу него на раскршћу или поред кафане. Да се тај подсмех разуме треба поменути једну народну празноверицу. Руски сељак тврдо је уверен да ће му жито пропасти од суше, кад се на општинском гробљу сарани какав самоубица или човек који је због пића пропао. А пошто се та скаска примењује на црквене скупљаче, може се мислити какав глас уживају они.

У губернији Гродно има сличних скупљача које зову „лабори“. (Народ прича да су тај посао ту почели језуити, јер им је требало много новаца за зидање цркава и с тога су уводили скупљање прилога. Отуд латинско име тих скупљача). Становништво је ту измешано. Највећим делом су католици, али

има много и православних. Скупљачи улазе у сваку кућу, код Руса моле они за новац да се по ново подигне изгорела црква, а код католика издају се за папине изасланике и скупљају прилоге за грађење нове катедрале. У исто време воде они трговину са свакојаким свежим стварима нарочито са стакленим посуђем, у којима су намештени мали олтари и распећа. Осим тога издају се као врачари и лекари, лече стоку и продају љубавне напитке. Пошто им је радија тако веома разнострука то они заслужују врло лепе суме и имају могућности да проводе безбрижан живот.

Тиме завршујемо главу о црквеним скупљачима. Сматрали смо за дужност да о тој теми подробније говоримо, јер су људи те врсте безусловно протуве. И црквени скупљачи проводе такав исти неуредан живот, имају исте пороке и исти непродуктиван рад. И њихов је занат примање милостиње само у другој форми.

б) Просјачка села.

У глави о просјачким гнездима говорили смо до сад само о црквеним скупљачима. Сад ћемо прећи на другу категорију т. ј. на села, чији становници скупљају милостињу сами за себе. Таквих места има у многим губернијама руске царевине.

Да почнемо са северном Вологодом. У два округа живи четврти део становника, дакле 1500—2000 људи, од милостиње. Сваке године првих дана месеца Новембра полазе ти сељаци на пут да просе по губернији Перму. Тамо остају они више месеци и долазе тек у Фебруару или Марту кући. Један део сељака приморан је невољом да проводи такав живот а већина ради тај посао јер је користан а народни морал допушта такво занимање.

У губернији костроми просјачка индустрија развијена је у овим местима: 1) У карнавинском округу има 700 лица, која просе милостињу; рејон њихове радње јесте губернија Вјатка. У округу Макаров има врло много просјача. У једном округу просе људи, у другом жене и деца. Први путују по губернијама Владимиру, Нижњем Новгороду и Ярославу; многи долазе у Москву и у разна фабричка места и просе за зидање изгорелих цркава или њихових сопствених кућа. Жене не иду на тако далак пут. Већина од њих причају добрим људима да су их сиротиња и рђава година приморале на просјачки штап. А ако људи из тог села упрте просјачку торбу, онда се издају за путнике калуђере и причају добрим људима о њиховом путовању у Јерусалим и у манастире на брегу Атосу (ти су манастири у целој Русији веома поштовани), и продају освећене предмете које су они отуда донели.

(Наставиће се)

ТЕЛЕСНЕ И СМРТНЕ КАЗНЕ

ПРВИ ДЕО. — СМРТНЕ КАЗНЕ

6

4. Тровање.

Где се је први пут пронашло да извесне супстанце имају особину да убију онога који их поједе, не може се утврдити. По скасци Хеката је била прва која је открила отровно корење и то саопштила својим ђерима Медери и Цирци. А може се узети да је откриће отрова и његовог дејства онако исто било случајно као и откриће животних ерестава. У Персији су још у прастаро доба знали за једно дрво које је носило отровне плодове и тај су плод употребљавали за погубљавања дајући осуђеноме да једе од њега. И у старом Египту тровали су осуђене. А најсигурније се зна да су Грци много употребљавали тај начин убијања, док још нису били покварени и док још у свој законик нису били унели најкрвавија казнена средства. Најпознатији пример тог начина погубљавања јесте Сократ, коме су отров послали у тамницу. Тако на смрт осуђени бивао је примораван на самоубиство, као и турски великодостојници, којима султан просто пошље свилен гајтан да се изволе њиме обесити. У грчкој је отров био нарочита казна за браколомнике.

Као што се открило да отрови убијају тако се исто нашло да се људско тело може тако навићи на примање отрова да

организму ништа нешкоди, бар онда не кад се извесна доза непређе. Тако и данас раде они који једу арсеник. Нарочито је у Штајерској то средство омиљено ради добијања снаге а кокетне жене узимају га да би заокружили форме тела и да би очи биле изразније. Тако се је у старој Грчкој једна браколомница полако тако навикла на отров и тиме постигла да јој казна отрова за браколомство ништа није шкодило, кад су је осудили на смрт због браколомства. И свет се је томе толико зачудио да су осуђеној поклонили живот. Из тога се види како је добро бити опрезан.

Од правне стране отров није често био смртна казна, али га је приватна освета често употребљавала. Увек је тровање сматрано као ниска и гнусна радња. И код старих Германа троваче су осуђивали на смрт, док су убице па и убице родитеља својих осуђивали само на покајање у цркви и на новчани одкуп. У франачком и ломгобардском праву па и у салиском праву било је то предвиђено и имање тровача бивало је конфисковано, осим тога што је општина убијенога морала платити као одкуп.

5. Дерање коже.

Од свих ужаса које је обилато људски дух проналазио дерање коже јесте један од најгрознијих. Да је то ужасно казнено средство врло старо види се још из Библије. Краљ Антиох хтео је да примора Јевреје да се одреку њихових светих закона а нарочито су седморо заробљене браће морали јести свињетине. И кад они то нису хтели он је наредио да им се одеру коже.

Слика 3. — Дерање коже.

Најпознатији пример дерања јесте онај који је Камбиз наредио за свог врховног судију Сикамна. Тај је судија био подмитљив, примао је поклоне и чинио неправду. Камбиз је био строг али у овом случају праведан. Пошто је судија по његовој наредби убијен нареди да му одеру кожу и да његовом кожом поставе судијску столицу. И Херодит помиње тај случај. Тако

је и цар Хозрије дао просто одерати своје војводе који нису имали успеха према непријатељу.

Дерање коже било је јако раширено; у Турској је трлоја оно и по измаку средњег века. Тако су у Египту преступници или омрзнута лица живи дерани. У Риму нису знали за дерање а тако ни стари Германи нису га употребљавали; али у религиозним гоњенима поред других страшних призора, бивало је и дерања. Тако су 1655 г. неког Павла Гарнија, чим су га религиозни противници ухватили, одмах су му ископали оба ока; за тим су му одсекли мушки уд, метнули му га у уста, и тако га показивали свима војницима и његовим пријатељима који су били заробљени. За тим су му живом одерали кожу с целог тела, расекли је на четири комада и разастрили је на прозоре четири најодличније куће у Луцерну, и најзад још не са свим мртво тело раскомадали на четири комада.

Други такав случај био је са браћом Трипс; обојицу ухвати кад су се молили богу и пошљу их у Луцерн, где их баце у најстрашнију тамницу. Ту су их нечувено мучили. После свих других мука одрежу тим несретницима кожу од рамена до лакта да је у кајишима висила; после им одеру кожу од лакта до шаке, после од кукова до колена и најзад од колена до стопала, и тако су у најужаснијим мукама испустили душе. Видно је да се ту није радило о казни него о бруталној смрти; хтели су тим да „реформисане псе“ врате правој религији хришћанске љубави, католицизму.

И код других народа у већини случајева дерање је било више смртно мучење него казна. Такав један случај био је у Јерменској 1671 г. Један Персијанац заљубио се у једну пољску рођињу и узвиси је до своје 13-те жене. Али Пољкиња није хтела да цени ту част него побегне од свога господина мужа. Овај је ухвати, свуче је голу, нареди да је вежу за крет и одеру јој кожу. Голо тело баце за тим на улицу а кожу одерану обеси он у кући као опомену за друге своје жене. Да ли је тај Отело тиме више задобио љубав својих осталих 12 жена, не прича се, али му побегла није више ни једна.

По неки пут су одерана тела везивали за крет ради застравања, да би их сваки могао видети.

И у Прагу је 1509 г. 20 маја било једно дерање. Краљ Владислав IV дао је једног Чеха жива одерати, који је у хулителском устанку на њега пуцао.

6. Кидање тела на комаде.

Кидање на комаде људског тела вршено је различно код појединих народа. Да је то ужасна суровост живо тело кидати на комаде, по себи се зна; изак има три ступња те бестијалности а најужаснији је метод тестерисање људског тела. Још у Св. Писму помиње се та ужасна мученичка смрт. Пошто је Давид освојио град Рабу он, онда изведе становнике на поље, неке исече тестерама, неке поубија гвозденим буцама а неке спали у цигљаним пећима. Тако је поступио са свима градовима деце Амонове. Нису увек употребљаване гвоздене тестере него често и дрвене. Туртулијан наводи да је пророк Исаија претестерисан дрвеном тестером. Како је то тестерисање вршено, не помиње се у тим причама и извештајима. По једном дрворезу Луке Кранаха, који је живео у 16 столећу, види се преступник свучен го, са ногама горе и рукама доле, утврђеним за два висока коца, и тело му тестере озго на доле на две једнаке половине. Наравно да та слика није поуздана, пошто он није био очевидац таког призора.

Тестерисање је употребљавано код Турака па и код Римљана а по негде и у Немачкој Поглавито су хришћани, кад су их гонили имали да издрже ту страшну смрт и то показује да званично право није хтело да зна о том казненем средству, него да је оно увек било акат тиранске самовоље, наравно да је та грозна казна дошла у Европске земље са истока. У Персији су жртву везивали између две даске и заједно је с даскама уздуж тестерисали. Наравно да су при том морали узимати јаке гвоздене тестере, а то је било много згодније, јер тако тестерисање ишло је истина нешто спорије али сигурније, јер је тестера радила поузданије, него код млитавог тела самог.

Пошто је тестерисање незгодан начин убијања, то није ни било много раширено. А за комадање тела било је још доста других средстава. А најпримитивније је средство оставити тај

посао природним снагама т. ј. кидање живим гранама. За то су бирали што еластичнија дрва, па онда савију врхове два дрвета једно другом и вежу их тако. За тим вежу преступнику по једну ногу за свако дрво, одреше нагло везу, којом су оба дрвета везана и дрва слободна раскину везаног за њих. И та страшна смрт пронађена је код Персијанаца. Код Грка који су ту казну знали *disphendomena* та је казна примењивана на браколомнике, а за тим је и правним путем вршена. И у Риму је она употребљавана, а свакојако је ту дошла из Грчке, те су је и ту примењивали против браколомника. Прича се бар да је цар Аврелијан наредио да се на тај начин погуби један војник, за кога се доказало да је браколомник. Пошто је тај начин убијања био ужасан то су од њега много патили гоњени хришћани.

(Наставиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

У С Т Е П И

од Максима Горьог

..... Ми смо били страховито рђаво расположени кад смо оставили Перскоп, били смо гладни као курјаци, и због тога смо мрзели део свет. За пуних дванаест часова узастопце, ми смо се упињали — употребљавајући све наше способности, сву нашу снагу која је могућна и која се може замислити — да украдемо или зарадимо нешто, и кад смо увидели да сви наши покушаји остају узалудни, ми се решимо да идемо даље. Где? Шта мари! — Даље....

То је било једнодушно решење и ми нисмо имали потребе да га искажемо; али ипак смо готови да на сваки начин идемо тим путем као што већ тако дуго корачамо овим животом. Сваки од нас знао је то, и ма да нико није изговорио гласно, то се лако читало у нашим очима, очима гладних људи, у којима је сијала мрачна ватра.

Било нас је троје. Нисмо се одавна познавали; упознали смо се у Керзону, у једној крчми, на обали Дњепра, где нас је случај саставио.

Један од нас био је војник жељезничког батаљона, затим бајаги технички радник на вастулској железници; то је био снажан човек, са риђом косом, очи му бежу сиве и хладне.

Говорио је немачки и познавао је у свима појединостима апсенички живот.

Људи наше врсте не воле много да говоре о својој прошлости, и готово увек са разлогом.

Ми смо један другоме привидно указивали поверење, али у дубини душе сумњали смо.

Кад је, на пример, наш други пријатељ, неки мали и сув човек, са мршавим, готово увек стиснутим усницама и скептичким изгледом, говорио да је стари студент на Московском универзитету, нас двоје: војник и ја, примали смо то као истину.

У ствари, нама је било сасвим свеједно, да ли је био студент, полицијски агент, или прост лопов; нас се тицало само то, да је он, у тренутку кад смо се упознали био нама раван; трпео је глад као и ми, био је почастован нарочитом пажњом варошке полиције, и сељаци су с њим поступали као са сумњивим. Као и ми, он је гајио против једних и других мржњу немоћне животиње, гоњене и гладне; као и ми, он је волео да сања о општој освети. У кратко, и по своме положају и по своме духовном стању, он је био од наших. После, несрећа најлакше спаја најсупротније природе, а ми смо били сигурни, да имамо права да се сматрамо за несрећне.

Ја сам био трећи.

Због моје скромности која ми је својствена још од раног детињства нећу вам говорити ништа о мојим врлинама, и пошто нећу да се покажем наиван, нећу вам говорити ни о мојим манама. Међутим, ја хоћу да наведем као прилог за моју будућу карактеристику, да сам држао од вајкада и да још сада себе држим за бољег од других. Дакле, ми изиђемо из Перскопа

и упутимо се даље у нади да ћемо срести пастире, од којих се увек може тражити хлеба, јер они врло ретко одбијају нешто скитницама, ишао сам поред војника. Студент је био иза нас. На раменима студента било је бачено нешто што је подсећало на капут; његова глава, ћошкаста, шиљата, кратко ошишана, имала је на себи неке остатке од шешира са широким ободом; сиве панталоне ишаране многобројним закрпама обвијале су његове мршаве ноге; на ногама, концима које је покидао од свога одела привезао је неку врсту обуће коју је нашао на путу, и том свом изуметку дао је име сандала; он је ишао ништа не говорећи, подижући облаке прашине, његове мале зеленкасте очи сијале су се.

Војник је имао кошуљу од кумаша¹ коју је, тврђаше он, добио у Керзону, а преко кошуље један преник постављен фатом; на глави је имао војну качкету, боје која се не може исказати, и чији је „горњи део“ био по правилу „накривљен на десну обрву;“ неке широке гаће као што носе Малоруси лепршале су се око ногу. Био је бос. И ја сам био бос, али сам имао одела.

Ми смо корачали, а свуда око нас пружила се степа; под плавим и сјајним сводом летњег неба без облака, она је била ту, пред нама, као нека огромна висорован, округла и црна. Велики пут, прашљив и сив прелазео је преко ње као дугачка трака која нам је сагоревала ноге.

Овде-онде, виделе су се руљаве гомиле пожњевенога жита које су чудновато налечиле на необријане образе војникове. Идући, војник је певао нешто мало грубим басом:

— .... Васкрсење твоје појемо и славило....

Приликом своје војне службе, он је испуњавао, поред осталих дужности, дужност певача у капели свога батаљона; и зато је знао много песама и тропара које би певао увек када смо престали да разговарамо.

Пред нама, на хоризонту, облаци неодређених контура у свима преливима, од љубичастог до нежно ружичастог, пријала су нашем оку.

— Изгледа да су ово кримска брда, рече студент сувим гласом.

— Брда повиче војник, ти их брзо видиш, пријатељу.... То су тамо облаци.... Да, обични облаци. Види само изгледају као бисел² с млеком. Ја приметих да би било много пријатније да су облаци заиста од кисела. Ово опажање раздражи нашу глад, — ту несрећу свију дана наших.

— До ђавола, грдио је војник пљујући, да се бар сретне нека жива душа! Никога! Остаје нам само да сисамо шапе као медвед у зиму....

— Ја сам рекао да треба да идемо насељеним крајевима изјави студент докторским тоном.

— Ти си рекао.... ражљутити се војник, пошто си научњак мора да кажеш нешто. Како насељено место можеш наћи овде? Сам ђаво зна где га има. Студент ућута стиснувши усне.

Сунце је седало, на хоризонту, облаци су одбијали све боје призмине. Мирисало је на земљу и на со. И тај добар мирис раздражи још већма наш апетит.

Грчеви у стомаку мучили су нас. То је било чудновато, непријатно осећање. Изгледало је да су из свију мишића сокови полако одлазили, испаравали се тако рећи, и да су мишићи због тога губили своју гинкост. Уста и гркљан били су суви, глава се мутила; мрачне мрље појављивале су се и непрестано пред очима ишчезавале. Неки пут су изгледали као комади сувог меса или парчад хлеба; памћење је додавало обим привиђењима из прошлости њихов карактеристичан мирис; тада се још појави осећање ножа који се окреће у стомаку. Ишли смо непрестано мењајући наше мисли о општим патњама, вребајући да ли се не види негде стадо оваца, ослушкујући најмањи шум по коме би смо знали да иду татарска кола која носе воће на јерменску пијацу.

Али је степа била пуста и нема.

У очи тога тешкога дана нас троје смо прождерали четири фунте овсеног хлеба и неколико лубеница; затим смо прешли пешке око четрдесет врста тако да је трошак био много већи но приход — и пошто смо спавали неко време на перскопској пијаци, пробудили смо се обузети глађу.

¹ Црвени памук.

² Врста пекмеза од купина, врло омиљен код Руса.

Студент је имао право кад нам је рекао, да место што смо спавали боље би било да смо се трудили да... Али не приличи у добром друштву гласно говорити о покушајима који иду противу својине; зато ја ћутим.

Ја хоћу само да будем истинит; ни на ум ми не пада да повредим пристojност. Ја добро знам да је разум данас усавршен; човечија душа постаје све блажа и блажа; и чак кад човек шчепа свога ближњег за гушу са очевидном намером да га удави, он се стара да то учини са што је могуће већом благошћу; почитујући правила учтивости.

То је учињено на мом сопственом врату и то ми искуство даје права да обележим тај напредак нарави, и ја сам срећан што могу да утврдим са убеђењем, да се све у овом свету развија и усавршава. Овај се напредак обилно показује непрестано или увећавањем броја апсана, механа и проститутских радњи.

Дакле, гутајући пљувачку и тражећи да ублажимо бол у стомаку пријатељским разговором, ми смо ишли пустом и неом степом; ми смо тако ишли напред осветљени пурпуром сунца на заходу, гајећи ипак неодређену наду на нешто. Пред нама је сунце залазило, утапајући благо своје зраке у меким облацима које је оно бојадисало, док се иза нас и око нас, плавичаста магла пењала од стена ка небу, још већма стежући мрачни хоризонт.

— Ајде, децо, купите нешто да запалимо ватру, рече војник дижући и сам са пута једно парче дрвета. Треба да проведемо ноћ у сред степе... под росом... Сувог ђубрета, сува трава, све ће бити добро.

Ми се растурисмо по путу, почесмо купити суво грање и све што се може запалити.

Увек, кад је требало да се сагнемо, ми смо осећали по целом телу силну жељу, да се пустимо, да паднемо, да останемо ту, непомични и да једемо ову земљу црну и влажну, и да је једемо све док сасвим не изгубимо снагу, и да заспимо најзад, да заспимо за свагда, да имамо доста да једемо, да жваћемо, да осетим ту топлу и густу масу како се полако силази кроз једњак у згрчен стомак, изгладнео, жељан да поједе ма шта било.

— Да се бар нађе неколико коренова.... рече војник са уздахом. Има корења које се једе.

Али у обрађеној и црној земљи нема корења.

Јуљњачка ноћ брзо падаше; последњи зрак сунчани није имао времена да се угаси кад, на небесном своду који је постао још тамнији, звезде се упалише; око нас сенке све више и више стезаху једнолик хоризонт степе.

— Чујте, децо, рече сасвим полако студент — тамо доле, лево.... неки човек, који је легао....

Неки човек? понови војник. И рече сумњајући: — А шта би радио тамо?

— Иди га питај.... Он зацело мора да има хлеба, пошто се наместио овде, у сред степе.... додаде студент.

Војник погледа на ону страну где је човек легао и рече пљунувши одважно:

— Хајдмо тамо:

Само зелене и продишне очи студентове могле су разликовати човека од мрачне масе коју је сачињавало земљиште на педесет сажена¹ даљине.

Ми се упутимо њему, идући брзо по грудвама земље на обрађеном пољу, и осетисмо да се при овом светлуцању наде, удвојише болови у стомаку.

Дођосмо још ближе.

Човек се не миче.

— Може бити то није човек, прогунђа војник, гласом превареног човека, изражавајући мисао која нас је све мучила.

Али у истом тренутку наша сумња се разби као облак, јер ствар опружена на земљи, помаче се на једанпут, порасте, и ми видесмо, ми јасно распознасмо право живог, човека на коленима, руке су му опружене према нама.

И гласом дрхтавим и потмулим он рече:

— Не приближујте се, или пуцам!

(Наставиће се)

¹ Руска мера 2197 метра.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

Написао Фјодор М. Достојевски

Превео с руског Јеффа Угричић

11

Још у прво по сахата, по моме доласку на робију, он ме је пролазећи поред мене, потапкао по рамену, добродушно ми се смејући у очи. Нисам одмах могао да схватим, шта је то значило. Руски је говорио врло рђаво. Убрзо после тога приђе он опет мени, па ме опет, смешећи се, другарски удари по рамену. Затим опет и опет, и тако је трајало три дана. То је значило с његове стране, како сам нагађао, а како сам доцније и дознао, да је њему мене жао, да он осећа, како је мени тешко упознати се са затвором, хоће да ми покаже своје пријатељство, да ме охрабри и да ме увери о својој заштити.

Добри и безазлени Нура!

Дагестанских Татара било је троје и сви су били рођена браћа. Двојица су били већ постарији, али трећи, Алеј, имао је свега двадесет и две године, а по изгледу био је још млађи. Његово место на даскама било је поред мене. Његово лепо, искрено, паметно и у исти мах добродушно-наивно лице, одмах чим га видех, привукло је моје срце, и било ми је баш мило, што ми је њега судба одредила, а не ког другог, за суседа. Сва његова душа исписала се на његовом лепом, могу рећи, дивном лицу. Смешење му је било тако искрено, тако детињски невинно, велике црне очи, биле су тако меке, тако љупке, да сам увек осећао особито задовољство, чак лакше ми је било у тузи и муци, гледећи на њега. Не преувеличавам.

Код куће његов старији брат (имао је педесеторице старије браће; она друга два, отишла у некакав завод) заповеди му једном, да узме анџар и да седне на коња, да би заједно одјахали у некакову експедицију. Поштовање старијих у породица брђанских, тако је велико, да он није не само смео, него није чак ни помислио да упита, куда ће. А они нису ни сматрали за потребно да му кажу. Ишли су да пљачкају, да причекају на путу богатог јерменског трговца, па да му отму што има. Тако и буде: покољу пратњу, утку Јерменина, и отму му робу. Али се ствар открије: сву шесторицу ухвате, судише им, доказаше, истукоше и послаше у Сибир, на робију. Цела милост, што је суд учинио за Алеја, била је та, што су му смањили рок; послали су га на четири године. Браћа су га врло волела, а готово, љубав је била више очинска, него братска. Он им је био утеха на робији, а они су се, иначе натмурени и тужни, увек смешили гледећи га, па кад би почели да говоре с њиме (а говорили су с њиме врло мало, као да су га нешто сматрали још за дете, с којим човек не може ништа озбиљно да говори), сурова њихна лица разведрила би се, те сам увек мислио, да с њиме говоре о нечем шалливом, детињском; бар су се увек згледали и добродушно се смешили, слушајући његов одговор. А он, опет, готово није смео с њима да почне разговор: толико

их је поштовао. Тешко човек може да замисли, како је могао тај човек да сачува за све време своје робије онако меко срце, како је могао да развије онако строго поштење, онаку душевност, симпатичност, да не огруби, да се не поквари. Иначе, била је то јака и чврста природа и поред све видљиве мекости. Доцније сам га упознао добро. Био је невин као чисто девојче, и ма чији гадан, цинички, прљав или неправедан, насилни поступак у затвору палио је огањ негодовања у његовим дивним очима, које су од тога постајале још дивније. Али је избегавао свађу и кавгу, ма да није био од оних, који би пустили да их вређају некажњено, а умео је себе бранити. Али, ни с ким није био у завади: сви су га волели и сви су с њиме били добри. Спочетка је био према мени само учтив. Мало по мало, почео сам се пуштати с њиме у разговор; за неколико је месеци научио лепо руски да говори, што његова браћа нису успела за све време робије. Увидео сам, да је то необично паметан дечко, необично скроман и деликатан, па чак и већ веома мислен. Уопште, да кажем унапред: ја не сматрам Алеја ни мало као обично створење и сећам се на познанство с њиме као на једно од најлепших познанстава у моме животу.

Има карактера од природе толико лепих, толико Богом одарених, да вам чак и сама помисао на то, да се они могу кадгод изменити на горе, изгледа немогућа. За њих сте ви увек мирни. Ја сам и сад миран за Алеја. — Где ли је он сад?

Једном, већ доста дуго после мога доласка у затвор, лежао сам на постељи и мислио сам о нечем веома суморном. Алеј, свагда вредан и увек у послу, тај пут ништа није радио, ма да је било још рано за спавање. Али је у то време био је њихов мухамедански празник, те нису радили. Он је лежао, метнуо руке под главу, па је такође о нечем премишљао. Одједном ме упита:

— Шта, теби је сад веома тешко?

Погледам га радознано и мени се учинило чудно то брзо, изненадно питање код Алеја, који је био увек деликатан, увек разборит, увек паметан срцем; али кад погледах пажљивије, на лицу му видех толико туге, толико патње због сећања, да сам одмах пронашао, да је њему самоме било врло тешко и то баш у овоме тренутку. Казао сам му, шта сам мислио. Он уздахне и тужно се насмеши. Волео сам његов осмејак, свагда нежан и срдачан. Осим тога, смешећи се, показао би два реда бисерних зуба, чијој би лепоти могла да позавиди прва лепотица у свету.

— Је ли, Алеју, ти си сад сигурно мислио о томе, како у вас, у Дагестану, светкују овај празник? Мора да је тамо лепо.

— Лепо, одговори он одушевљено, а очи му се заблесташе. — А откуд ти знаш, да сам ја о томе мислио?

— Како да не знам? Дакле лепше је тамо, него овде?

— О, зашто ти то говориш!...

— Мора бити, да је у вас сад све у цвету, прави рај?

— О-ох, та не говори, боље не говори!

Био је у силном узбуђењу.

— Слушај, Алеју, јеси ли имао сестру?

— Имао сам, а што питаш?

— Мора бити, да је лепотица, ако личи на тебе.

— Шта на мене! Она је таква лепотица, да је нема лепше у свем Дагестану. Ах, каква је лепотица моја сестра! Такву ниси никад видео! И мати ми је била лепотица.

— А је ли те мајка волела?

— Ах! Шта ти говориш! Мора да је сада умрла од туге за мном. Био сам јој најмилији син. Волела је мене више од сестре, више од свију... Она ми је данас у сну долазила и плакала надомном.

Ту заћута, и то вече не рече више ни речи. Али од то доба тражио је сваки пут да се разговара са мном, ма да, — из поштовања, штога је не знам откуд осећао према мени, — није никада сам почињао први разговор. Зато се веома радовао, кад бих му се ја обратио. Распитивао сам га о Кавказу, о његовом ранијем животу. Браћа му нису бранила, да самном говори, а било им је то чак и мило. Па и они, видећи, да ја све више и више волим Алеја, постали су према мени куд и камо љубазнији.

Алеј ми је помагао на раду, услуживао ме је, чиме је могао у казамату и видело се, да му је било веома пријатно, да ми ма чиме олакша и угоди, а у том старању око угађања није било ни најмање понизности или циљања на какву год корист, него топло пријатељско осећање, које он већ није ни крио од мене.

Између осталог, он је имао много механичких подобности; лепо је научио да шије рубље, да крпи ципеле, а доцније је научио, колико је могао, и столарски занат. Браћа су га хвалила и поносила се њиме.

— Слушај, Алеју, рекох му једном приликом — зашто ти не изучиш да читаш и пишеш руски? Знаш ли, колико ти то може користити овде, у Сибиру, доцније?

— Радо бих ја то. Али ко ће да ме научи?

— Зар је мало овде писмених људи? Ако хоћеш, научићу те ја?

— Ах, научи ме, молим те! и он се чак подиже мало на постељи, те с молбом склопи и руке, гледајући на мене.

Сутрашњега вечера дадосмо се на посао. Имао сам руски превод Новог Завета — књига што није била забрањена у затвору. Без азбуке, једино по тој књизи, Алеј је за неколико недеља научио одлично писати. За три месеца већ је потпуно разумео књишки језик. Учио је с жаром, страшно.

Један пут, прочитали смо заједно целу Проповед на гори. Опazio сам, да је нека места у њој изговарао као с неким особитим осећањем.

Ја га упитах, да ли му се допада то, што је прочитао?

Он брзо погледа, а румен му обли лице.

— Ах, да! одговори он, — да! Исус је свети пророк, Исус је говорио Божје речи. Како је то лепо!

— Шта ти се највише допада?

— Оно, где Он вели: „праштај, љуби, не вређај, воли и непријатеље. Ах, како лепо Он говори!

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

На питање једног општинског писара одговарамо му следеће:

Сваки грађанин, који плаћа лични порез, дакле, кад наврши 21 годину, мора платити и бир свештенички (види члан 71. закона о непосредном порезу).

По закону о уређењу свештеничког стања и вршењу чиновних од 1882. године, (види таблицу о чиновности свештеника, коју свака судница има), свака пореска глава мора платити по 2. динара свештеничког бира на годину, без обзира, на слуге, слушкиње, задругара или нежењена лица.

Овде није у питању, да ли свештеник врши или не врши чиновности код слугу, слушкиња, задругара или нежењених лица, већ закон изрично каже: *да свака пореска глава мора платити, бир свештенички.*

По постојећем распису господина Министра финансија (види књигу упутства и наредбе господина Министра финансија од 1892. год.) изузимају се и ослобођавају од плаћања бира само малолетници, који плаћају порез на зараду, и оне масе, које немају куће, или ове имају, али у њима нема никога. Све остале масе, у којима живи удова, са или без деце, или наследници који су за рад тежачки присиљени, и ако нису пунолетни, плаћају бир свештенички.

Један општински писар управно је на нас следећа питања:

I.

Једном земљоделцу ове општине продато је за рачун дужне порезе једно земљиште за суму од 420 динара. Преко наплаћене порезе из ових новца претекло је 304 динара а осим продате земље овом земљоделцу није остало више од 1.50 хекта за уживање.

Пореско одељење код кога је претекли новац у 304 динара био у депозиту, позове сопственика продате земље и новац му преда и ако овај није поднео никакве доказе да ће за тај новац купити непокретно имање; и,

II.

Једном земљоделцу ове општине продато је имање за порезу и преко порезе претекло му је 180 динара; а њему је осим ове земље остало још довољно земље за уживање колико му штити § 471. грађанског судског поступка; па, како ово лице дугује извесним лицима по извршним пресудама овога суда околику суму колика му претиче а нема другога имања из кога би се овај дуг његов наплатити могао а да не буде противно § 471. грађ. судског поступка; за то је суд овај од пореског одељења тражио да му овај новац пошаље ради наплате дуга по својим пресудама.

Пореско одељење по тражењу овога суда није му новац послао нити је ма какво своје решење Суду саопштило, већ преко тога ћутке прелазећи позвало је сопственика продате земље и претекли му новац издало.

Овај писар пита нас: да ли је правилна горња радња пореског одељења како у једном тако и другом случају?

Наш одговор:

на I питање.

Рад пореског одељења изложен горе у питању под I. неправилан је и противан закону, јер је изменом и допуном тачке 4. § 471 грађ. судског поступка од 14. јула 1898. године за наведене случајеве прописана оваква одредба:

„Но ако би се што од овога имања продало земљоделцу за наплату пореза, приреза и других општинских трошкова, као и кривичних осуда, па би по измирењу сума за које је у овим случајевима продаја извршена, нека сума преостала, онда се тај преостатак не може употребити за измирење других поверилаца него ће се предати земљоделцу чије је имање продато и то тек онда, кад власти донесе доказе да је за тај новац купио друго такво имање.“

на II питање:

Тако исто неправилна је и противна закону и радња пореског одељења изложена горе у питању под II, јер је пореско одељење у овом случају, а према §. 489. грађ. суд. поступка било дужно да се одазове захтеву општинског суда, ако на продатом имању није било других забрана или интабулација, а ако је тога било, онда је одељење било дужно да према наведеном законском пропису претекши новац пошаље првостепеном суду на распоред.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ТРАЖИ СЕ

Атанасије Пановић, родом из Јенице — Вардара, Солунског вилајета у Турској, пре шест година био је ђак крагујевачке гимназије. У месту рођења, има оца Костадина Пановића и браћу од којих је један под именом Риста Пановић, питомац православне богословије у Призрену. Од пре 6 година није се никако јављао својој фамилији и на њихово распитивање и тражење још ништа о њему нису могли сазнати. С тога се овим путем расписује тражење несталог Атанасија, молећи све полицијске и општинске власти као и приватна лица да ма шта буду сазнали о њему, јаве уредништву Полицијског Гласника или управи гр. Београда.

Милоша Димитријевића, опанчарског калфу, из Тврдића, ср. Пожешког окр. Ужичког, тражи начел. окр. Рудничког актом Бр. 1359. Милош има да се спроведе суду на осуду због извршене крађе Борђу Томићу опанчару из Ужица. Он је стар 16—19 год., омален, смеђ, малих наусница. Нађеног треба спровести начелству окр. Рудничког с позивом на Бр. 1359.

ПОТЕРЕ

Ноћу између 15. и 16. фебруара ове год., непознати лопов, украо је из авлије Јанићија Савковића, тежака, из Гор. Степаша, једно женско теле, лаке жуте, старо једну годину, у

вредности 60 динара. Моле се све полицијске власти, да допова живо потраже и нађеног спроведу Начел. ср. Расинског, с позивом на Бр. 3987.

Ноћу између 27. и 28. фебруара ове год., непознати зликовац напао је на кућу Милане удове Раке Јовановића, из Макрешана, и под претњом да ће је убити узео је 1 дин. и 60 п., колико је код себе свега имала. Зликовац је био је у сељачком оделу, на ногама је имао чизме, глава му је била завијена црном марамом. Моле се све полицијске власти, да зликовца живо потраже, и нађеног спроведу начелнику ср. Расинског с позивом на 5099, или Управи гр. Београда Бр. 8122.

Коста Ј. Благојевић, из Церовца, ср. јасеничкога, округа Смедерског, војни бегунац, који је био под истрагом, у притвору и окову због више опасних крађа, побегао је 27. Марта ове год. из среза јасеничког. Он је стар 22 год., омален, црномањаст, малих наусница; од одела има гуњ и чакшире од сељачког сукна, на глави шајкачу, на ногама шарене чарапе и опанке. Моле се све полицијске власти да Косту живо потраже и нађеног спроведу начел. ср. Крагујевачког с позивом на Бр. 32, или Управи града Београда Бр. 8.861.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Цветко Јовановић, бив. шегрт јорганџијски из Београда, стављен је у притвор и под кривичну истрагу због крађе. Како је Цветко још из раније вршио мање крађе и преваре, па кажњаван и протериван, — овим се позивају

власти и приватне особе које би ма шта имали о њему да доставе, јер се држи да је још казнимих дела починио. Податке о Цветку ваља упутити Управи гр. Београда.

ИЗЈАВЕ И ПОРУКЕ УРЕДНИШТВА

Због закона о општинама, кога доносимо у целости, морали смо издати дуали број, и због тога је лист изашао за два дана касније.

Садржај: I. *Службени део.* — II. *Стручни и научни део:* 1) Просјаштво; 2) Телесне и смртне казне. — III. *Поучно забавни део:* 1) У Стени; 2) Записници из мртвог дома. — IV. *Поуке и обавештења.* — V. *Службене објаве:* Тражи се. — Потере. — Из полицијског албума. — Изјаве и поруке уредништва.